

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXVIII

CELOVEC, PETEK, 12. AVGUST 1983

ŠTEV. 32 (2135)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 5 šilingov
mesečna naročnina 20 šilingov
celoletna naročnina 200 šilingov
P. b. b.

Vprašanja svobode mišljenja, umetnosti in znanosti v ogledalu koroške stvarnosti

Če ne bi šlo za resna vprašanja svobode mnenja, svobode umetnosti, svobode znanosti, bi človek dobil vtis, da se na Koroškem gremo pravo lutkovno gledališče s temi vrednotami. Še komaj za silo se je polegel hrup okoli televizijskega filma „Vas ob meji“, pa že so razburkani valovi zaradi „zadeve Piccottini“. In pri tem je posebno značilno za koroško ozračje, da isti krogi, ki so proti avtorjem omejenega filma uprizorili pravi lov na čarovnice ter prepričljivo demonstriali svoj represivni odnos do svobode umetnosti (ker tej svobodi samovoljno določajo meje), zdaj najbolj glasno kričijo o zatiranju in omejevanju svobode znanosti.

Takoimenovana „zadeva Piccottini“ je hitro pojasnjena: Kolegij celovške univerze, v katerem so zastopani profesorji, asistenti in študentje, je obravnaval predlog instituta za zgodovino, po katerem naj bi ravnatelj deželnega muzeja Piccottiniju za njegovo dolgoletno delo na univerzi podelili častni naslov izrednega profesorja. Na podlagi sklepa, ki ga je univerzitetni kolegij izglasoval z veliko večino svojih članov, naj bi Piccottini predhodno opredelil svoj odnos do univerze, kar so člani kolegija utemeljevali z dejstvom, da je Piccottini hkrati tudi član predsedstva koroške Landsmannschaft, katere glasilo je že ponovno objavilo napadalne članke proti celovski univerzi, posebej v zvezi s slovenskimi študenti in sploh slovensko narodno skupnostjo.

Želja univerzitetnega kolegija po razjasnitvi te „dvojne vloge“ Piccottinija je bila naravnost dobrodošla

tistim krogom, ki očitno ne morejo izhajati brez zastupljanja ozračja v deželi. Zakričali so o zatiranju svobode mišljenja, o oviranju znanstvenega delovanja in o podobnem omejevanju. Piccottini sam pa je menda odpovedal nadaljnje predavanje na univerzi. Val tega ogorčenja je segel tudi na uradno raven: kakor v zadevi filma „Vas ob meji“ deželni zbor, tako je protestom sedaj ogrnil uradni plašč celovski mestni senat; sledili mu bodo morda še drugi forumi.

Toda izgleda, da so vsi skupaj pri svojem razburjanju zamolčali

(Nadaljevanje na 8. strani)

ZVEZA KOROŠKIH PARTIZANOV

vabi na

odkritje spomenika

in na veliko srečanje vseh koroških partizanov in aktivistov

v nedeljo, dne 14. avgusta 1983 ob 13. uri pri Peršmanu v Podpeci pri Železni Kapli.

Ob priliki tega velikega srečanja bomo ponovno odkrili spomenik, kateri je stal na pokopališču v Sentrupertu pri Velikovcu in je bil leta 1953 zločinsko razstreljen. Ta spomenik je simbol koroškega mednarodnega boja proti fašizmu na Koroškem.

Postavljen je bil leta 1947/83. žrtvam, ki so padle na področju Svinške planine. V tem grobu so pokopani pripadniki 8 narodnosti, kateri so se skupaj s koroškimi partizani borili za pravičen svet v svobodi in miru.

Srečanje bo popestril pevski zbor Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ iz Železne Kaple in mladinski zbor „Boris Kidrič“ iz Celja.

Odbor

Pičlo zanimanje za papežev obisk v Avstriji

„Dogodek stoletja“, ki se obeta čez nekaj tednov, namreč avstrijski katoliški shod na Dunaju in predvsem istočasni obisk papeža Janeza Pavla II. v Avstriji, očitno le ne vzbuja toliko zanimanja, kakor so to pričakovali organizatorji. Tako vsaj izzvenijo tozadevne tožbe pristojnih, ki jih je bilo te dni slišati na Koroškem: namesto pričakovanih 10.000 prijav za romanje na Dunaj so jih na Koroškem doslej zabeležili komaj 2500. Da bi to „koroško sramoto“ (v drugih predelih Avstrije je zanimanje baje večje) morda vsaj malo popravili, so rok za prijave podaljšali še do 20. avgusta.

Da omenjeni „dogodek stoletja“ nima le svoje svetle strani, marveč gotovo tudi svojo senčno plat, pa se ne zrcali samo v dejstvu, da zanimanje vidno šepa za pričakovani. V pogovorih, ki sta jih imela z novinarji dunajski kardinal König in graški škof Weber, je prišlo namreč do izraza, da tudi znotraj cerkve same z deljenimi čustvi pričakujejo bližnje dogodke. Po eni strani povzročajo upravičeno in utemeljeno nelagodnost kritična opozorila, da bi tistih 60 milijonov šilingov, kolikor jih bo menda stal papežev obisk, gotovo bolje „naložili“ za druge namene; na drugi strani pa se razumljivo bojijo, da bi se papežev obisk preveč sprevrgel v profan spektakel, ki bi vsebinsko vrednost katoliškega shoda potisnil v ozadje.

Bojazni enih so gotovo prav tako upravičene kot so utemeljene kritike drugih. Mimo vsega tega pa je treba upoštevati, da bo imel papežev obisk — dosedanji primeri to dovolj jasno kažejo — tudi svoje politične in predvsem zunanje politične posledice. V primeru Avstrije bo zaradi geografske lege in njenega nevtralnega statusa ta aspekt gotovo še posebno odmeven.

Pravica do hrane – osnovna človekova pravica

Za čas, ko vsepovsod kaže zobe gospodarska kriza, in za svet, ki je čedalje globlje razklan na bogati razviti ter revni nerazviti del, je bilo značilno tudi letošnje poletno zasedanje ekonomskega in socialnega sveta Združenih narodov (ECOSOC), ki se je pravkar končalo v Ženevi. Čeprav so o tem razpravljali že na številnih zasedanjih, namreč tudi tokrat niso dosegli konkretnih zaključkov niti v tistih vprašanjih, kjer gre za oživljanje vloge in dejavnosti tega pomembnega organa svetovne organizacije.

Ravno v tem dejstvu pa se pravzaprav zrcalijo tudi splošne razmere v današnjem svetu, kjer je vse premalo medsebojne solidarnosti, vse premalo zavesti o tem, da je človeštvo ena velika skupnost, v kateri je navezan drug na drugega in s tem odvisen drug od drugega.

In tako se je v Ženevi bolj ali manj nadaljevalo tisto, kar se je manifestiralo neposredno prej na 6. zasedanju UNCTAD v Beogradu: da so dežele v razvoju, ki po številu prebivalstva nedvomno predstavljajo večino človeštva, opozarjale na krivičnost današnjega gospodarskega sistema, da pa bogati niso kazali potrebnega razumevanja za zahteve po solidarni pomoči pri odpravljanju teh krivic.

Seveda pa ženevsko zasedanje kljub temu ni bilo brez rezultatov. V štirih tednih je ECOSOC sprejel kar 37 resolucij in 26 sklepov o številnih področjih gospodarske in socialne dejavnosti v svetu. Pri tem je velikega pomena, da so se delegati strinjali glede stališča o doslej najhujši gospodarski krizi v svetu in še zlasti glede katastrofalnih posledic za države v razvoju. Pač

pa politično soglasje v svetu še ni dovolj močno, da bi mu lahko sledilo tudi soglasje v dejanjih. Zato je veliko vprašanje, koliko od sprejetih resolucij in sklepov bo ostalo zgolj mrtva črka na papirju, torej arhivsko gradivo že v trenutku, ko so jih sprejeli.

Med dokumenti, ki so jih sprejeli na tem zasedanju, nedvomno posebej izstopa nova globalna resolucija o hrani, ki so jo narekemale države v razvoju. Ta dokument namreč potrjuje pravico do hrane kot eno izmed osnovnih človekovih pravic. Vsebuje zahtevo, da živila ne smejo biti v nobenem primeru sredstvo političnega pritiska; razvite države pa poziva, naj čimprej za vselej odpravijo gospodarske ukrepe proti državam v razvoju.

Zelo občutljiva točka slovenske manjšine na Koroškem je položaj slovenščine v javnosti. Mesto, ki ga ima jezik manjšine v javnem življenju, je barometer odnosa večine do manjšine, je važno merilo za možnosti, ki jih manjšina uživa.

Boj za enakopraven položaj slovenskega jezika je ena najstarejših korenin slovenskega narodnega gibanja na Koroškem. Kljub temu, da se mu je že zelo zgodaj pridružil tudi prizadevanje za socialno enakopravnost, v stikih zastopnikov manjšine z državnimi organi vse do danes prevladuje vprašanje slovenščine v družbenem življenju.

Pri oceni večdesetletnega boja manjšine ugotavljamo, da so pod črto borne drobtine, ki smo jih izsilili oblasti, ki se dela slepo in gluho za slovenske želje in zahteve. Tako so za manjšino ostala nezadovoljivo rešena takorekoč vsa področja, ki so ključnega pomena za obstoj in razvoj Slovencev na Koroškem. Nit se vleče od dvojezične vzgoje v javnih otroških vrtcih preko dvojezičnega šolstva, poklicnoizobraževalnega višjega šolstva, vprašanja dvojezičnih krajevnih napisov, uradnega jezika, tja do radia in televizije in še naprej. Tudi določila sedmega člena državne pogodbe pri vladajočih

niso prinesla bolj naklonjenega gledanja na potrebe slovenske manjšine. Izkazalo se je, da so tam, kjer ni politične volje, vsa še tako lepa pravna določila mrtva črka na mrtvem papirju.

Dobro je znano, da zakon o narodnih skupinah ter odredbe k nje-

boju za slovenski jezik, kar je tudi važna zavora za rabo slovenščine.

K temu, da ta občutek zbledi, morajo prispevati tudi slovenske organizacije same. Stalna skrb vsega slovenskega organiziranega življenja mora biti, da skrbi za prisotnost slovenščine v javnosti. Pri

Manjšinska problematika začaran krog ali živ voz

mu koroških Slovencev ne zadovoljujejo. V nasprotju z določili sedmega člena ustvarja ta ureditev vsebinski in krajevni jezik za rabo slovenščine. Več kot šestletne izkušnje s prakso potrjujejo naše odklonilno stališče do veljavne manjšinske zakonodaje. V več primerih se je pokazalo, da je njen glavni namen, da čim bolj omeji rabo slovenščine. Oblasti same od sebe nič ne storijo, da bi naš jezik dobil enakopraven status. Pripadniki manjšine, ki se hoče v ustnih in pismenih stikih z uradi posluževati svojega materinega jezika, silijo k posebnemu naporu, izpostavljajo ga kot nenavaden primer, vladajoče mnenje pa ga neredko ožigosa kot keverulanta. Dati mu hoče tudi občutek osamljenosti in nemoči v

zbiranju političnih zaveznikov na občinski ravni in drugod morajo slovenske strukture upoštevati tudi konkretno pripravljenost, dati slovenščini več prostora v javnem življenju. Pa tudi med posamezniki bi se morala bolj zakoreniniti zavest, da je za narodno skupnost dobro in primerno, če uporabljamo slovenščino povsod, kjer se nam nudi priložnost, četudi je to povezano s težavami.

Od države, ki je sprejela do narodnih manjšin določene obveznosti, zahtevamo, da do temeljev spremeni svoje poglede. Prav gotovo danes koroška deželna politika ni taka, da bi upoštevala interese obeh narodov, ki živita v tem prostoru. Najvišji predstavniki deželnozborskih strank še ni-

koli v drugi avstrijski republiki niso tako močno zagovarjali pozicij nemškega nacionalizma, kot to delajo danes. Zdi se, da skuša dežela zaveziti dejavnost protislovenskih organizacij s tem, da prevzema njihov delokrog. Deželni politiki z ustvarjanjem protimanjšinskega vzdušja skušajo delati vtis, da so v svojem poklicu suvereni, četudi svoje omejene možnosti takorekoč vsakodnevno kažejo pri problemih, kot so brezposelnost, neenakomerna razvitost dežele, nerešenost manjšinskega vprašanja itd.

Na deželni ravni ni znakov, da bi se odnos do slovenske manjšine izboljšal; kečjemu nasprotno. Signalov nove zvezne vlade pa še ni zadosti. Po razgovorih z Zilkom in Sinowatzem si bomo mogli ustvariti bolj jasno sliko. Videli bomo, če bodo popravili tisto, kar je koroški vsakdan. Če bodo na pristojnih mestih voljni, da dejansko izboljšajo položaj manjšine, se manjšinska problematika ne bo kazala kot začaran krog, iz katerega ni izhoda, temveč kot živ voz, ki se razveže, če potegnemo vrv na pravem koncu.

Teodor Domej
član izvršnega odbora ZSO

PREBERITE

- Lesni sejem v Celovcu str. 2
- Ali Trst umira? str. 2
- Devetdesetletnica rojstva Prežihovega Voranca str. 3
- Folklorni obisk iz Vojvodine str. 4
- Žitara vas: Korak nazaj str. 5
- Nagradna križanka str. 7
- Peršman — delovna akcija str. 8

Pred odkritjem spomenika ki je simbol mednarodnega boja proti fašizmu

Za informacijo — vsem tistim, ki ne vedo, posebno pa tistim, ki nočejo vedeti: v nedeljo bomo pri Peršmanovem spominskem domu odkrili obnovljeni partizanski spomenik, ki je bil 10. 9. 1953 razstreljen v Šentrupertu pri Velikovcu.

Ta zgodovinski spomenik je dokument mednarodnega značaja partizanskega boja proti naciifašizmu, ko se je na ozemlju Svinške planine osem narodnosti borilo za skupen cilj — uničenje fašizma. Ne samo za ožjo domovino, temveč za celotno podjarmljeno Evropo, kamor je stopil nacistični škorenj, ki je zatiral in na najstrašnejši način uničeval demokratične množice, so se tiranom uprli narodi vseh držav, od Atlantika do Urala, pa od Narvika do Tripolija; vsak pošten demokrati se je bojeval tam, kamor ga je zanesla usoda te strašne vojne.

Koroški Slovenci smo bili že pred prihodom Hitlerja obsojeni na izgon in smrt. Nemški nacionalisti, ki so nam bili dobro znani še od leta 1920, so že ves čas delali v to smer; po zasedbi naše države pa so dejansko začeli uresničevati svoj nečloveški program. Vrste so se aretacije, polnili so se zapor in kaceti z demokrati in Židi. Druga faza se je začela z množičnim preganjanjem koroških Slovencev. Nacisti so hoteli tudi na tem področju realizirati svoje načrte: iz Koroške pregnati vse Slovence, kakor tudi iz Gorenjske in Štajerske, kamor so premaknili meje „tisočletnega“ rajha, da bi dosegli svoj cilj. Ta ozemlja naj bi služila nacističnim veljakom za oddih, lov in načrtna gojišča arijske rase. Eno takih gojišč

je že delovalo ob Zablatniškem jezeru.

Ko so nacisti podrli meje in podjarmili narode, se je po teh državah začel oborožen odpor. Tudi koroški Slovenci smo se skupaj z drugimi narodi uprli Hitlerju in se v ta-

Tako je izgledal spomenik na partizanskem grobišču v Šentrupertu, ki so ga pred tridesetimi leti zločinski razstrelili „neznani“ in vse do danes nekažnovani atentatorji.

kratnem tretjem rajhu pod najtežjimi pogoji borili proti skupnemu sovražniku miroljubnega človeštva. S tem smo doprinesli svoj krvni davek za osvoboditev izpod nacizma, obenem pa tudi velik prispevek za osvoboditev in neodvisnost Avstrije. Žal se tega mnogi na Koroškem in v Avstriji še vedno ne

zavedajo, kakor so se tega ob koncu vojne zavedali takratni vodilni možje Avstrije, ki so tudi sami trpeli pod nacistično vladavino.

Zveza koroških partizanov si je zadala nalogo, da bo z vsemi razpoložljivimi sredstvi obveščala in svarila današnje in bodoče rodove pred zakritimi in odkritimi sovražniki demokracije in miru. V ta namen smo tudi obnovili mednarodni spomenik protifašistične borbe, simbol skupnega boja pripadnikov osem narodov proti nacizmu. Upamo in želimo, da bi prej ali slej spregledali tudi tisti zapeljanci, ki še danes slepo sledijo sovražniku miru in sožitja med narodi — da bi obrnili hrbet na novo porajajočemu se šovinizmu. Kajti naloga vseh demokratov je, da svarimo pred pojavi neofašizma in njegovo lažno propagando, ki se še vedno pojavlja v raznih oblikah.

Z zadovoljstvom spremlja ZKP zanimanje za muzej NOB v Peršmanovem spominskem domu. V letu in pol je obiskalo ta kraj trpkega spomina že okoli 3000 ljudi iz raznih držav Evrope. Posebno razveseljivo je, da obiskuje naš muzej veliko mladine, da prihajajo šolski razredi iz cele Avstrije. Želeli bi, da bi se okorajžile tudi domače šole in slovenska gimnazija v Celovcu. Taki obiski so odvisni predvsem od učiteljev in šolskih vodij; če jih ni, je temu vzrok politična nezrelost in koroško politično ozračje.

Če hočemo to ozračje spreminiti, izboljšati, moramo Slovenci in ostali demokrati ne glede na strankarsko ali ideološko opredeljenost doprinesiti svoj delež k širjenju resnice o našem protifašističnem boju in o boju vseh podjarmljenih narodov proti nacizmu. To je potrebno toliko bolj, ker se z uradne strani in zlasti s strani šolskih oblasti vse premalo dela za tozadevno osveščanje mladine. Zato je potrebno, da čim več ljudi, zlasti mladine in šolskih razredov obiskuje tudi muzej NOB v Peršmanovem spominskem domu.

V tem smislu vabimo na mednarodno srečanje bivših borcev pri Peršmanu v Podpeci, kjer bomo v nedeljo ob 13. uri odkrili obnovljeni spomenik v čast žrtvam — pripadnikom osem narodov, ki so se na naši zemlji skupaj z nami borili proti fašizmu.

Janez Wutte-Luc
predsednik ZKP

Večljudigradizlesom 32. lesni sejem v Celovcu

Kljub gospodarski recesiji so vsa razstavišča na 32. lesnem in 50. celovškem blagovnem sejmu do zadnjega razprodana. „Toda bilo se je treba bolj potruditi kot v zadnjih letih,“ je povedal sejemski direktor Kleindienst, ki mu je s sodelavci uspelo pridobiti 433 razstavljalcev za lesni in 1003 razstavljalce za splošni blagovni sejem. Vsi zastopniki sejma so še naprej zadovoljni z delitvijo sejma na specialni lesni in splošni sejem, ki letos obhaja jubilej 50-letnice svojega obstoja.

Na lesnem sejmu ima letos prednost gozdarska tehnika, ki je bila tudi izhodišče sejma pred 32 leti. Celovec na tem področju še vedno prednjači v Evropi, saj ni drugega mesta, kjer bi hkrati razstavljali tako različno tehniko iz toliko držav. Novost in težišče lesnega sejma bo tudi predelovanje lesa in gradnja z lesom. Tej temi bo posvečen poseben dan, sredo 17. avgusta, kjer bodo obravnavali argument, zakaj in kako uporabljati les pri izgradnji notranjosti hiš.

Znano je, da Avstrija in posebej še Koroška izvažata mnogo lesa, da ga pa sami le malo predelata v končni produkt. Prav tako je znano, da Avstrija uvaža mnogo pohištva. Zato skuša sejem osredotočiti zanimanje na predelovanje lesa

doma in na nove oblike uporabe lesa in lesnih izdelkov. Na Koroškem je trenutno v lesni in lesno-predelovalni industriji zaposlenih okoli 10.000 ljudi. Predelovanje večjih količin v deželi bi utrdilo tudi položaj lesnega gospodarstva. V tej zvezi je treba omeniti tudi podjetje IPH v Žitari vasi, ki bo v hali 6 razstavljalo svoje proizvode. Tudi sejemška žaga bo za strokovnjake nudila zadnje tehnične pridobitve.

V okviru sejma bodo strokovna zasedanja in posebne razstave dajale vpogled v številne probleme lesne industrije in gozdarstva, hkrati pa bodo organizirale Nemčija, Italija in Jugoslavija posebne skupinske razstave. Jugoslovanski dan bo v sredo 17. avgusta.

Splošni blagovni sejem bo omogočil pregled varčne uporabe lesa pri kurjavi, poleg tega pa bodo prvič razstavljali svoje izdelke koroški pečarji. Poleg montažnih hiš in drugega blaga široke potrošnje bodo razstavljali iz 24 držav ponujali še mnoge druge zanimivosti.

Obe sejemski prireditvi bosta danes slovesno odprti na celovškem razstavišču, kjer bo lesni sejem trajal do 17. avgusta, splošni blagovni sejem pa bo ostal odprt še do 21. avgusta.

Obletnica kočevskega zbora in drugih zgodovinskih dogodkov

V letošnjem letu se spominjamo vrste dogodkov, ki so pomembni v slovenski narodni zgodovini. To je predvsem zbor odposlancev slovenskega naroda, ki je pred 40 leti zasedal v Kočevju, kjer so bili sredi junaškega osvobodilnega boja položeni temelji slovenske državnosti. Na tem zboru, ki je potekal pod geslom „Narod si bo pisal sodbo sam“, si je slovenski narod prvič v svoji zgodovini na demokratičen način izvolil svoje politično vodstvo in demokratično predstavništvo in s tem stopil v krog suverenih narodov, ki sami odločajo o svoji usodi.

Štiridesetletnici tega zgodovinskega dogodka bodo veljala proslave, ki bodo 2. oktobra v Kočevju in 3. ok-

tobra v Ljubljani. Ob tej priložnosti se bodo spominjali tudi 40-letnice prvega kongresa Antifašistične fronte žena Slovenije ter Zveze slovenske mladine.

Proslavljanje slovenskih jubilejev pa bo vtakano v širši jugoslovanski okvir, saj je letos tudi 40-letnica zgodovinskega II. zasedanja AVNOJ-a v Jajcu, kjer se je rodila novi demokratična, na federativni podlagi zgrajena Jugoslavija. Ne nazadnje pa med dogodki pred štiridesetimi leti zavzemata častno mesto tudi legendarni bitki na Neretvi in Sutjeski, ki sta neločljivo povezani z junaštvom in žrtvami jugoslovanskih narodov in narodnosti v herojskem boju za osvoboditev.

Nad vsakodnevnim vrvežem na tržaških ulicah visi nevidna mora. Ne, to niso mišljene posledice jugoslovanskega pologa za prehod čez mejo: Jugoslovani so res dosti manj, a to še zdaleč ni največje zlo. „Urok“, o katerem je tu govorila, izvira iz mesta samega, iz globlin njegove zgodovine.

Trst namreč vene: njegovega prebivalstva je vedno manj. Še pred desetimi leti so ob tem načrtovalci in politiki lahko skomigali z rameni, češ da se prebivalstvo pač stara, da je to navaden pojav vseh razvitih območij. Danes pa izraz „staranje“ že ni več dovolj in mnenje, da „Trst umira“ skoro ni več tvegano.

Veliko Tržačanov se te grožnje ne zaveda. Dovolj je, da jim ob začetku leta „zbeži“ v dnevnem časopisu članek, ki navaja anagrafski obračun za prejšnje leto, in že ne morejo imeti točnejše predstave o dogajanju. Ostaja jim le predstava, ki se dogaja okoli njih vsak dan, ko doživljajo to usihanje „v živo“.

V časopisju se zelo pogosto pojavljajo članki o starih ljudeh, ki so pozabljeni in zapuščeni umrli v

lastnem stanovanju. Taki članki zelo težko „zbežijo“, čeprav so kratki; daljši so le, če je bil nesrečnik najden več mesecev po smrti. Da nekaj ni v redu s Trstom, opa-

je tudi zelo udobna: zadnja „gneča“ je bila tu pred dvajsetimi leti, ko se je v Trstu rodilo še trikrat toliko otrok. A to je bilo v času, ko je tržaška občina izdelala urbana-

nistični načrt, ki je pripravljala mesto za 500.000 prebivalcev... Takrat je bilo število rojstev v ravnovesju s številom smrti, a bil je tudi zadnji „žarek sonca“ na mesto v zalivu. V Italiji se je takrat dogajal „gospodarski čudež“, ki je od daleč oplazil tudi Trst in se je sploh zdela, da je Trst končno ujel korak z razvojem v državi.

V nekaj letih se je položaj povsem spremenil. Najvažnejši temelji tržaškega zaposlovanja — ladjedelnice — so bili odstranjeni. Od štirih ladjedelnic ni ostala danes več nobena. Tovarna ladijskih strojev je v krizi. Livarna trenutno ne deluje. To so bili obrati, ki so zapostavljali tisoče in okoli sebe ustvarjali pogoje za vrsto drugih, manjših obratov. Ostalo je le pri-

stanišče, iz katerega ravnokar odhaja v predpokoj 500 delavcev, in ostajajo uradi: državni, poldržavni, deželni, pokrajinski, občinski, zavarovalni itd.

Rojstva niso upadla le zaradi števila delovnih mest; vzroki segajo dlje nazaj, in poenostavljajoče lahko trdimo, da se je Trst začel starati že kmalu po zadnji vojni. Gospodarski propad je ta razvoj le pospešil. Trgovina z Jugoslavijo pa še zdaleč ni mogla nadomestiti industrije.

Kaj pa Slovenci, kako čutijo oni to pogrezanje? Vpis v slovenske osnovne šole je v zadnjih letih upadel: še pred nekaj leti se je v prve razrede šol s slovenskim učnim jezikom vpisalo po 250 otrok, letos pa jih bo le 180. Vpisi v slovenske šole upadajo sicer počasneje kot na italijanskih, a to je skromna tolažba.

Zadnje mesece se na tržaških ulicah opaža vse več nosečih žensk. Mar bo podražitev bencina in razočaranje nad sedanjo družbo privredila do večjega števila otrok? Bil bi čudež, a Tržačani itak zelo radi računajo na čudeže.

Pavel Stranj, Trst

Društvo koroških slovenskih pravnikov stopa v drugo leto

V četrtek minulega tedna so se po enoletnem obstoju in delovanju Društva koroških slovenskih pravnikov zbrali člani na poletnem srečanju ob Hodiškem jezeru, kjer so se v vikendu dr. Janka Tischlerja v sproščeni obliki pomenili o dosedanjem delovanju društva in o načrtih za delo v jesenskih in zimskih mesecih.

Pred letom dni se je zbralo nekaj koroških slovenskih pravnikov, da pripravijo ustanovitev posebnega pravniškega društva. Sam ustanovni občni zbor je bil 20. novembra 1982, potem ko je varnostna direkcija v začetku oktobra potrdila naznajo ustanovitve in pravila društva. Društvo koroških slovenskih pravnikov je bilo ustanovljeno z namenom, da goji in pospešuje pravne in državne vede in da zavzema stališče do zakonskih osnutkov, ki zadevajo slovensko narodno skupnost na Koroškem, zlasti še njeno notranjo državno in mednarodno zaščito. Namen društva je tudi, da daje slovenskim or-

ganizacijam in posameznim članom slovenske narodne skupnosti pravne nasvete in pravno pomoč pri uveljavljanju nacionalnih in splošnih človekovih pravic za zaščito narodne identitete in enakopravnosti slovenske narodne skupnosti kot celote in njenih individualnih pripadnikov.

Društvo je v začetku razumljivo posvetilo največ pozornosti organizacijskim vprašanjem in še posebno pridobivanju članov. Na tem področju vsekakor beleži lepe uspehe, saj zajema med svojimi člani skoraj vse koroške slovenske pravnike ne glede na to, ali delajo v svobodnih poklicih kot odvetniki ali v gospodarstvu ali pa kot državni uradniki in nameščenci v sodstvu in upravi. Trenutno ima društvo 25 članov, kar pomeni, da se le zelo počelo število koroških slovenskih pravnikov še ni tudi formalno včlanilo v to strokovno društvo.

Nadaljnje delo društva je veljalo vzpostaviti in okrepiti stikov s podobnimi društvi v Sloveniji in Italiji. Že novoletnega sprejema v hotelu Obir v Železni Kapli so se udeležili predstavniki osrednjih pravniških organizacij Slovenije, navezani pa so bili tudi stiki z Društvom koroških pravnikov v Slovenji Gradcu in z društvom Pravniki v Trstu.

Po posredovanju društva se je večje število slovenskih pravnikov iz Koroške od 12. do 14. maja letos udeležilo 5. seminarja za slovenske pravnike iz zamejstva v Novem mestu, v istih dneh pa je bila prav tako po posredovanju društva in povabilu obeh pravniških društev iz Slovenije in vseh jeza sodišča v Kopru na obisku pri dvojezičnih sodiščih na slovenski obali skupina sodnikov in nameščencev dvojezičnih okrajnih sodišč iz Borovlj, Železne Kaple in Pliberka, ki jo je vodil podpredsednik deželnega sodišča v Celovcu dr. Roland Kugler.

Člani društva pa so si poleg utrjevanja stikov s sorodnimi društvi izpopolnjevali tudi strokovno znanje. Tako je 8. februarja predaval predstavnik flandrske narodne skupnosti v Belgiji in član odbora AIDLCM dr. Jugo Peeters o pravnih možnostih v korist manjšin v okviru Evropskega sveta, 27. aprila pa je govoril dvorni svetnik dr. Pavle Apovnik o interpretaciji določil o dvojezičnosti pri uradih.

Devetdesetletnica rojstva Prežihovega Voranca - velikega pisatelja Koroške

V sredo 10. avgusta, je minilo devetdeset let, ko se je rodil veliki koroški pisatelj Lovro Kuhar — Prežihov Voranc. In kdo danes ne pozna tega velikega slovenskega književnosti? Kdo ne ve za njegove rojstne Kotlje pod Uršljo goro v Mežiški dolini, kjer je 10. avgusta 1893 ugledal luč sveta? Vsi ki se zavedamo naše slovenske kulturne zgodovine, vemo tudi za delež pisatelja Prežihovega Voranca, ki ga je s svojo umetniško besedo prispeval v slovensko kulturno zakladnico. Prežihov Voranc je koroškega človeka dvignil iz anonimnosti in mu postavil neminljiv spomenik ne le v slovenski književnosti, ampak tudi v evropski in celo svetovni literaturi. Kajti danes je Prežihova literatura prevedena v številne jezike, in kadar gre za slovensko oz. jugoslovansko književnost, je ime pripovednika Prežih med prvimi jugoslovanske klasike.

To kar pri Prežihu vedno znova očara, je njegova burna življenjska pot, ki ga je vodila iz socialno najtežjih razmer do pisatelja, politika in borca za socialno enakopravnost

kmeta in delavca. Kot sin malega najemnika je že v rani mladosti

spoznal in okusil življenje kmečkih ljudi in je prehodil težavno pot od paše in pluga do fužin in strojev, pot našega človeka od kmečkega pastirčka do delavca, od delavca do zavednega socialista in borca za lepšo bodočnost. Ob tej težavni poti se je Prežih kot samouk do-

kopal do pomembnega predstavnika slovenske književnosti, do mesta, ki ga slovensko slovstvo postavlja med prvake slovenskega pripovedništva.

Prežihova pisateljska pot sega v leto 1909, ko je v koroškem listu „Mir“ objavil svojo prvo črtico pod naslovom „V tujino“. Tedaj je Prežih bil star šele 16 let. Njegovi veliki prozni teksti pa so nastali po letu 1930. Najprej „Požganica“, roman iz prevratnih dni, potem vojni roman „Doberdob“. Ko se je leta 1945 vrnil iz kacet je izdal roman „Jamnica“, ki ga je napisal že leta 1941. Sledile so izdaje črtic in potpisov „Od Kotelj do Belih vod“, „Borba na tujih tleh“, „Naši mejniki“ in „Solzice“. V noveli „Samorastniki“ — ki je dala tudi skupni naslov zbirke koroških povesti — je pisatelj Prežihov Voranc mojstrsko opisal lik Hudabivške Mete, ki je luč in simbol vsega, kar se imenuje pravica do življenja, za pravico do sreče mladega človeka.

Ob devetdesetletnici Prežihovega rojstva bodo potekale številne prireditve, zlasti v njegovi ožji domovini v Kotljah in na Ravnah, pa tudi drugod, kjer se bodo spomnili tega velikega sina Koroške. Izšlo pa bo tudi nove izdaje Prežihovih del ali študij o njegovi literaturi. Med drugim bo tudi pri založbi Drava v nemškem prevodu izšel roman Požganica, ki sta ga prevedla dr. Anton Svetina in Peter Wieser, ter ponatis „Samorastnikov“, ki jih je v nemščino prevedel Janko Messner.

Zanimanje

Ugledna lužiskosrbska literarna revija Rozhľad, ki jo izdaja kulturna institucija lužiskih Srbov Domowiny v Budišinu v Nemški demokratični republiki, v zadnji številki piše tudi o koroških Slovencih.

Obširno revija obravnava knjigo Rudija Vouka Popisa koroških utrakvističnih šol do leta 1918. Znani lužisko-srbski pisatelj Jurij Koch piše o srečanju pisateljev narodnih manjšin na Obirskem; v zelo obširnem eseu pa bralcem te ugledne revije predstavlja koroškega pesnika Andreja Kokola. Esequ, ki mu je Koch dal naslov Moj koroški prijatelj, je priključena še Kokolova pesem Gora, ki jo je Jurij Koch prevedel v lužiskosrbski jezik.

Ta predstavitev koroškega avtorja, kakor ocena Voukove knjige je brez dvoma sad vsakoletnih pisateljskih srečanj na Obirskem, katerega redno obiskuje tudi Jurij Koch.

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA

Kulturna dejavnost v dijaškem domu Slovenskega šolskega društva

Domska zaključna kulturna prireditve, mladinski domski list „Prepih“ ter razstava likovnih del gojencev doma, je zgovoren dokaz za pestro kulturno dejavnost mladine v našem domu.

Kljub kratko odmerjenemu času med učnimi urami so naštetirali estetski in kvaliteten program, kot so ga ocenili tudi obiskovalci, ki so bili navdušeni nad duhovitostjo nekaterih prispevkov. Žal je zaradi neprimernih prostorov trpela akustika, kar pa bo gotovo v novem dijaškem domu odpadlo in novi prostori nam bodo omogočili še pestrejšo kulturno dejavnost.

Tudi domski mladinski list z naslovom „Prepih“, v katerem je sodelovalo lepo število gojencev, je pokazal na literarnem področju uspeh našega tovrstnega prizadevanja. Motivacija mladine k branju slovenskega šoloobveznega in drugega čtiva, h komunikaciji v slovenskem jeziku, k čimboljši izvedbi spisov, vse to se nam je obrestovalo v tem listu. Pozna se, da imamo za mentorja tega lista pisatelja, ki zna mladino pritegniti k sodelovanju. Svežina izraza in zaokrožena urejenost pričata, da je Blajs Jože pravi mentor za dopisniško dejavnost mladine v našem domu.

Letos smo imeli tudi likovni krožek — pod vodstvom tovarišice Berte Murn — za katerega nam je SPZ posredovala likovne mentorje. Mladina je spoznala razne risalne in slikarske tehnike. Estetska vzgoja razvija v mladem človeku čut za lepoto in ustvarjalnost, kar je brez dvoma velika kulturna vrednota. Lepa likovna razstava je bila v ponos likovni skupini in staršem.

Vzgojitelji gojencem nismo nudili le pomoč pri učenju, kar je ena glavnih nalog našega delovanja, marveč smo jim nudili tudi ustrezno kulturno vzgojo in to predvsem v prostem času. Razne domače prireditve ob raznih praznikih, spominskih dnevih, ob koncu polletja ali šolskega leta so najboljše

priložnosti za gojenje kulturnega življenja v domu in za usposabljanje gojencev v aktivne kulturne delavce. Kulturna vzgoja dijaške mladine ima tudi namen dati bodočim kulturnim delavcem v roke ustrezen inštrumentarij za pristop do reševanja vsakdanjih organizatoričnih problemov v kulturnem delu. Poleg tega jih motiviramo, da se udeležujejo kulturnih in političnih prireditev izven doma, da se tako spoznavajo s kulturnim življenjem naše narodne skupnosti. S tem naj se poglablja identiteta in s tem občutek povezave z narodnostnim telesom, kar naj bi imelo za posledico pripravljenost konkretnega vključevanja v domača društva.

Vzgojitelji se zavedamo, v kako težki situaciji se nahajamo v razcepu med posredovanjem kulturno političnih nalog in tokovi časa, ki najedajo družbo v kateri živimo. Prevelika je nevarnost, da se človek nagiba k temu, da le konzumira. To dejstvo je družbeno pogojeno, saj je naša družba zainteresirana, da se posameznik nekritično prilagaja.

Dandanes je na razpolago nešteto možnosti za preživljanje prostega časa. Dosti mladih ljudi se poslužuje možnosti, ki jim jih nudi potrošniška družba; to so predvsem diskoteke, kino-predstave, tehnične igre, bolj redko — za izbrance — kulturne predstave. Ta dejstva nalagajo vzgojiteljem vsem, ki imamo opravka z mladino, posebne naloge: da mladina spoznava in doživlja estetske vrednote, kar je važno prav pri izbiri kulturno zabavnih programov, da oblikuje samokritičnost in kritičnost pri vrednotenju kulturne ponudbe, itd.

Zavest o senzibilizaciji aktivnega in pasivnega kulturnega udeleževanja čedalje bolj zavzema čvrsto mesto v vzgojnem programu dijaškega doma Slovenskega šolskega društva.

Eda Velik

MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA — MI IN KULTURA

Revija narodnih noš in plesov v Kamniku

Turistično društvo in obrtno združenje občine Kamnik v času od 8. do 11. septembra letos v okviru obrtniškega sejma prireja revijo narodnih noš in plesov, obrtniško razstavo ter obrtniški sejem. S tem v zvezi sta imenovani društvi razposlali razpis za sodelovanje pri tej veliki folklorni prireditvi, ki bo svoj višek dosegla v nedeljo 11. septembra 1983, ko bo nastop folklornih skupin in povorka folklor in narodnih noš skozi center Kamnika.

Dnevi pred tem bodo posvečeni obrtniški sejni, na katerem bodo prodajali izdelke domače obrti. V soboto zvečer 10. septembra, ob 19. uri promenadni koncert, ob 20. uri pa večer narodnih plesov in pesmi.

Prireditelja k sodelovanju vabita

domače folklorne ter tovrstne ansamble iz drugih bratskih republik SFRJ. Posebno dobrodošle so skupine iz zamejstva. Koroške folklorne skupine ter skupine narodnih noš se k sodelovanju lahko prijavijo direktno pri Turističnem društvu v Kamniku, seveda pa prijave sprejema tudi Slovenska prosvetna zveza, ki kot centralna organizacija taka gostovanja tudi koordinira.

Zaradi velikih priprav, ki jih imata organizatorja s to prireditvijo, skupine, ki želijo priti v Kamnik prosita, da se prijavijo do najkasneje 20. avgusta 1983. Vse podrobne informacije, kar zadeva stroške prevoza in drugo, interesi dobijo tudi v tajništvu SPZ, Celovec, Gasometergasse 10.

ORF in RTV snemata film o planincu Kugyju

Po nekaj uspešnih koprodukcijah ORF in RTV Ljubljana spet pripravlja novo filmsko produkcijo. Tokrat gre za prikaz življenja in dela Juliusa Kugyja, znanega gornika in pisatelja slovenskega rodu, ki se je izšolal v nemški sredini, živel pa med tržaškimi Slovenci.

Film, ki so ga pričeli snemati v začetku avgusta v Vratih, bo imel tri dele. Scenarij zanj sta v sodelovanju dramaturgov ORF in TV Ljubljana napisala Željko Kozinc in Helmut Andlic. Film režira Marjan Ciglič, za kamero je odgovoren Radi Likon, za scenografijo Janez Kovič, za kostume Marija Kobi, medtem ko je glasbo napisal Jani Golob.

V glavni vlogi nastopa znani avstrijski igravec, ki ga poznamo iz TV-filma „Dorf an der Grenze“, Manfred Lukas Luderer. Slednji bo upodobil lik Juliusa Kugyja; v vlogi njegovega brata nastopa naš rojak Marjan Srienc, v ostalih vlogah pa nastopajo Ivo Ban, Matjaž Višnar, Bine Matoh, Miranda Caharija, Monika Riha, Isabelle Fritdum, Gerhard Svoboda in drugi.

Film o Juliusu Kugyju bo za ljubitelje planin gotovo lep dogodek, saj je življenje tega gornika tesno povezano s slovenskimi planinami, ki bodo v filmu prikazane v vseh njenih lepota.

Ko bo film na sporedu na avstrijski oz. ljubljanski televiziji, bomo na nadaljevanje le-tega še posebej opozorili.

OB NOVI ŠTEVILKI REVIE „DIE BRÜCKE“

Viden prispevek slovenske umetnosti in publicistike

Koroško mladje, ki je pravkar izšlo kot 50. številka, ni le pomembna kulturno politična revija slovenske narodne skupnosti, marveč tvori tudi važen faktor kulturnega dogajanja v deželi sploh. To velja tudi za tiste, ki reviji nočejo priznati tistega mesta, katero ji v naši kulturni sceni pripada, pa vendar ne morejo mimo dejstva, da revija izhaja in da v le-tej sodeluje vrsta vidnih slovenskih in umetnikov večinskega naroda. Njen domet torej sega daleč preko dvojezičnega ozemlja. Vpliv Koroškega mladja je brez dvoma zaznaven v drugih kulturnih inštitutih dežele — njeni sodelavci so prisotni tudi v drugih revijah. To velja tako za revije v matični Sloveniji kakor tudi za revije večinskega naroda, zlasti kulturnega glasila koroške deželne vlade „Die Brücke“.

Urednik Ernst Gayer je že uveljavil pravilo, da je skoraj v vsaki številki prisotna tudi manjšina oz. njeni člani, ki se ali pa so se že uveljavili kot pisci umetniških ali drugih besedil. Kadar gre za prispevke izpod peres umetnikov, so le-ti natisnjeni v obeh deželnih jezikih, kar bralcu daje možnost primerjanja prevoda z izvirnim besedilom. V novi številki, drugi letošnjega letnika „Die Brücke“, sicer ni dvojezičnih tekstov, zato pa je, kot smo že poročali v zadnji številki našega lista, precej prispevkov, katere so napisali pripadniki slovenske narodne skupnosti oz. taki, ki obvladajo oba deželna jezika.

Tu je najprej prispevek Lojza Wieserja, ki opisuje delo in življenje koroškega šintlarja Haneja

Miklautza iz Čahorč, človeka, ki kot eden izmed redkih še izdeluje šintelne — cepljen smrekov les — s katerim so svojčas krili kmečke hiše, skednje in druge objekte, danes pa uporabljajo šintelne le še v redkih primerih kot je kritje poljskih znamenj, nekaterih cerkva ali obzidij. Tozadevne črno-bele fotografije je napravil Peter Wieser, ki, kot je razvidno iz posnetkov, to „obrt“ odlično obvlada. Med avtorji, ki v pričujoči številki objavljajo svoja nova literarna oz. likovna dela, sta tudi mladi pisatelj Fabian Hafner in slikar Valentin Čertov. Prvi objavlja tri črtice, drugi pa je zastopan z impresivnimi grafikami. Helga Lorenz-Andreasch, ki je napisala snemalno knjigo za dokumentarni TV film o koroškem pisatelju Josefu Friedrichu Perkonigu, je napisala razmišljanja o tem dokumentarcu, hkrati pa objavlja kratke izvlečke iz njene snemalne knjige. Med ocenjevalci knjig najdemo tudi ime Horsta Ogrisa, ki je napisal recenzijo o knjigi Thomasa Plucha „Das Dorf an der Grenze“.

S pričujočim sestavkom smo opozorili na razmeroma močno prisotnost koroških Slovencev v kulturnem dogajanju na Koroškem, ki posebno v reviji „Die Brücke“ najdejo močan odziv. Seveda je v reviji še vrsta drugih prispevkov, ki obravnavajo razne kulturne dogodke, kot je literarno tekmovanje za Bachmannovo nagrado, koroška literarna pomlad, predstavitev likovnih umetnikov, življenjski jubileji pisateljev in še kaj. Revija je vsekakor vredna, da jo vzamemo v roke, saj je tako po vsebini kot odlični grafični ureditvi zanimiva in privlačna.

Folklorna skupina KUD Svetožar Markovič gostovala na Brnci

V četrtek 4. avgusta je Slovensko prosvetno društvo „Dobrač“ na Brnci spet vabilo na prireditve v kulturni dom na Brnci. Tokrat je imelo v gosteh svetovno znano folklorno skupino KUD „Svetožar Markovič“ iz Novega Sada. Prireditve pod naslovom „folklorni večer“ je bila namenjena tudi tujim gostom, ki letujejo na Brnci in njeni okolici, zato je bila dvojezična. Brnca je bolj industrijski kraj in zato tam tudi ni mnogo tujcev, kar se je čutilo tudi glede udeležbe. Kljub temu je bila dvorana polna predvsem

z domačini, ki so prišli od blizu in daleč, da vidijo in slišijo to priljubljeno in odlično skupino iz Vojvodine, ki je že večkrat nastopala na Koroškem in pri naših društvih imela vedno polno zasedene dvorane, kar je prepričljiv dokaz njene priljubljenosti. Povezavo je imel predsednik društva Janko Oicel.

Med številnimi obiskovalci sta bila tudi jugoslovanski vicekonzul v Celovcu Svetislav Popović, ki je posredoval to prominentno skupino in zastopnik Slovenske prosvetne zveze dr. Janko Malle.

Za koroške Slovence je vedno užitek videti nastope folklornih skupin, zlasti jugoslovanskih iz južnejših republik, ki očarajo človeka predvsem zaradi temperamenta in pestrosti njihovih narodnih noš. Njihovi plesi so tako naravno perfektni in pa tudi raznolični, da res pritegnejo vsakega. Med plesi jugoslovanskih narodov so bili seveda tudi slovenski. Prav tako so bile na sporedu slovenske pesmi. Nastopali so tudi solisti pevci in instrumentalisti. Četrtek večer na Brnci je bil res kulturni užitek, ki ga moramo ledkokdaj doživeti.

Folklorna skupina KUD „Svetožar Markovič“ iz Novega Sada je bila ustanovljena 3. maja 1945, to je v tistem času, ki je še hrumela vojna v Evropi. Pod drugim imenom pa je obstajala že od 1929 leta naprej, kar pomeni, da ima dolgoletno tradicijo in tudi temu primeren sloves. No in zato se ne čudimo, da je ta skupina nastopala tudi na znani prireditvi Beljaškega sejma.

Zaslužna jubilaranta

Te dni je obhajal svojo sedemdesetletnico Lovro Kaselj, župnik v Hodišah in dolgoletni predsednik KKZ. Doma je iz Stare vasi blizu Grebinja. Svojo narodno in kulturno angažiranost je podedoval od očeta — zavednega Slovence. Že v gimnazijskih letih je vneto sodeloval pri izdaji dijaškega glasila in pozneje je urejeval glasilo slovenskih bogoslovcev. Po duhovniškem posvečenju leta 1936 je nekaj časa deloval kot kaplan po rožanskih in podjunskih farah, nato pa sprejel mesto administratorja na Pečnici. Ker se nacističnim oblastem ni zdel nevar, ga niso izselili in je lahko ostal med svojimi ljudmi. V Šentvidu v Podjuni, kamor je bil nato premeščen, je navezal prijateljski odnos do slikarja Wernerja Berga. Od leta 1952 naprej pa upravlja faro v Hodišah. Do danes je ostal marljiv na kulturnem področju, saj ga povsod poznajo in cenijo kot odličnega prevajalca, pesnika in avtorja številnih igrice.

Šestdesetletnico je pred kratkim praznoval Valentin Vauti, ravnatelj ljudske šole pri Božjem grobu. Rodil se je pri Kajžniku v Repljah in starši so mu omogočili obisk gimnazije. Odločil se je za poklic učitelja in s svojim pedagoškim znanjem in delovanjem mnogo koristi slovenski narodni skupnosti. Od vsega začetka je sodeloval pri izdaji Mladega roda in nekaj časa tudi prevzel mesto predsednika Združenja staršev na Zvezni gimnaziji za Slovence. Politično se udeležuje v socialistični frakciji v pliberški občini, dragocena pa so tudi njegova prizadevanja za domačo ljudsko šolo.

Obema slavlencema uredništvo Slovenskega vestnika izreka iskrene čestitke.

sonja

sonja

Neobičajni glasbeni užitek v Šentprimozu

SPD „Danica“ v Šentvidu v Podjuni je vabilo v soboto 6. avgusta ljubitelje in poznavalce komorne glasbe na „Komorni večer“ v tamkajšnji kulturni dom.

Program je že tretjič sooblikovala družina Rauscher iz Münchena, ki redno preživlja počitnice na južnem Koroškem. Znani instrumentalni kvartet „Rauscher Burygle“ je predstavil nekaj zahtevnih in priljubljenih komadov svojega bogatega repertoarja. Ob zvokih violine, čela, kontrabasa in klavirja so zaživele melodije N. Dostala, P. Linckeya, P. Kreuderja, T. Koschata in drugih znanih skladateljev. Predstavili pa so se tudi domači solisti — vsi aktivni člani SPD Danica: Marija Kežar (mezzosopran), Daniela Kežar (sopran) in Stanko Polcer (bas). V obliki dueta so zapeli še Marija in Danijela ter Danijela in Stanko. Na klavirju so spremljali soliste Hanzi Kežar in Marija Kežar.

Spored je povezoval predsednik društva Stanko Wakounig. Z veseljem je pozdravil nad 70 navzočih, med njimi številne goste, ki so bili navdušeni in prijetno presenečeni nad visoko kvaliteto glasbenih izvajanj. Naše ljudi pa bo najbrž v bodoče šele treba navaditi na to zahtevnejšo vrsto glasbene umetnosti.

Letno srečanje bivših pregnancev

Zveza slovenskih izseljencev obvešča, da bo imela v nedeljo 18. septembra 1983 s pričetkom ob 14. uri pri Pušniku v Ločah ob Baškem jezeru svoj

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo tudi tokrat povezan s tradicionalnim
DRUŽABNIM SREČANJEM

ki ga bodo s svojim nastopom popestrili tudi domači prosvetaši.

Vsakoletni DAN IZSELJENCEV je postal tradicionalno srečanje bivših pregnancev, da obudijo spomin na skupno trpljenje v času nacističnega nasilja. Zato poskrbimo, da bo prireditve tudi letos prepričljiva manifestacija zvestobe tistim vrednotam, za katere smo bili v najbolj usodnem obdobju naše narodne zgodovine pripravljeni doprinesati velike žrtve. Prisrčno vabljeni bivišji pregnanci z družinami, prijatelji in znanci; še posebno pa vabimo mladino, ki mora zvedeti resnico o trpljenju in boju svojih prednikov, da bo lahko nadaljevala njihovo delo.

V nedeljo 18. septembra se torej srečamo na DNEVU IZSELJENCEV pri Pušniku v Ločah ob Baškem jezeru!

Zveza slovenskih izseljencev

Malta - spet težave

Betonska pregrada v Malti spet propuša vodo in sicer 270 litrov v sekundi. S posebno podvodno kamero so našli vrzel v betonu, ki pa jo bodo poskusili z neko plastično maso zamašiti. Kljub temu propuščanju vode pa nadaljujejo s polnjenjem akumulacijskega jezera. Trenutno je za 200 metrov visoko pregrado 168 m visoko vode. Zaradi propuščanja vode, tako pravi strokovnjaki, ni nobene nevarnosti za prebivalstvo, da bi prišlo do kakšnih komplikacij.

Funkcija Malte je, da v poletnem času, ko se topijo ledeniki, zbira vodo, pozimi pa s to ogromno maso vode „napajajo“ elektrarne, da proizvajajo prepotrebni električni tok.

O motnjah na tej gigantični betonski pregradi beremo kar naprej. S nacija le-teh je skupno znašala 300 milijonov šilingov, kar je samo 2 promila skupnih stroškov gradnje. Višina stroškov pa je pod povprečjem pri takšnih gradnjah.

Izlet v olimpijsko mesto Sarajevo

V času od 7. do 10. oktobra 1983 bo Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem organiziralo izlet v Sarajevo (z letalom) z ogledom mesta in prizorišč, kjer se bo prihodnje leto odvijala zimska olimpijada (Igman, Jahorina in Bjelašnica). V okviru tega štiridnevnega izleta bo tudi obisk hercegovinske metropole Mostarja.

Cena, v katero je vključen transfer iz Beljaka v Ljubljano in nazaj, polet Ljubljana-Sarajevo in nazaj, transfer v Sarajevo in ložiranje v hotelu Bristol v Sarajevu (polni penzion za tri dni in dodatna južina v Mostarju) bo znašala 2900 šilingov za nečlane oziroma 2750 šilingov za člane. Avstrijsko-jugoslovansko društvo prejema prijave do 10. septembra 1983 na naslov: 9021 Klagenfurt, Postfach 221.

Koroška mladina letuje na Jadranu

Kot druga leta, je tudi letos okrog 80 mladincev iz Koroške na letovanju v Velem Lošinj in v Baški na severnem Jadranu. Kljub veliki vročini sta disciplina in tudi počutje med mladino odlična. Pred nedavnim sta jo obiskala prezident deželnega zbora v pokoju Josef Guttenbrunner in tajnik Avstrijsko-jugoslovanskega društva Werner Pressl. Prepričala sta se, da se mladini dobro godi. Posebno v Baški dajejo velik poudarek gojitvi medsebojnega prijateljstva. Tam so tudi priredili koroški večer, katerega se je udeležil tudi projektor počitniške akcije Martin Horvat, župan občine Murska Sobota. Tega večera so se udeležili tudi mladinci in mladinke iz Slovenije, Madžarske in Zvezne republike Nemčije.

Posebna hvala za dober potek počitniške akcije velja pedagoškima voditeljema Herbertu Maierju in Emmerichu Wresarju ter tudi ostalim sodelavcem, ki jim je zaupana mladina.

PIREDITVE

POHOD NA PECO

v ned. 14. avgusta 1983 ob 7.45 uri. Zbirališče: spodnja postaja sedežnice (Petzenkönig). Pot: Sedmere koč — v Križe — na Bistriški vrh — preko Kniepsa — naj do kapelice sv. Ane, kjer bo ob 13.30 uri maša. Cena vožnje (s sedežnico): 55 šil. Ob slabem vremenu bo pohod 21. avgusta 1983 ob istem času. Prireditelj: MPZ „Kralj Matjaž“, sekcija planincev

RAZSTAVA

„ARHITEKTURA NA ZILI“

v prostorih Posojilnice na Ziljski Bistrici je odprta do 30. septembra 1983. Arhitektura na Zili teži za tem, da sili svoje prebivalce k medsebojnim stikom, tako da ziljska naseljena oblika nasprotuje v svoji celoti razselitvi.

Razstava je odprta ob delavnikih od 8. do 12. ure in od 13. do 18. ure.

Ogled razstave toplo priporočamo!

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ v Ločah vabi na

FOLKLORNI VEČER

v petek 12. avgusta 1983, ob 20.30 uri v gostilni Wrolich v Ločah. Nastopata tamburaški ansambel iz Loč in folklorna skupina iz Sel.

Klub prijateljev lova vabi člane, njih družinske člane, znance in prijatelje narave na

„POHOD NA SVINŠKO PLANINO“

Zberemo se v nedeljo 21. avgusta 1983 ob 9. uri na Dječah pred cerkvijo. Vsak naj prinese s seboj obilo dobre volje, kaj okusnega za pod zob in ne pozabite predvsem „tekoče hrane“! Po pohodu se spet vrnemo na Dječke, kjer bo naš član in lovec Tonej Warasch pripravil utrjenim okrepčilo. Na pohodu sodelujejo tudi člani Kulturnega društva iz Velikovca. Ob slabem vremenu prireditve odpade!

PLES ENOTNE LISTE

v soboto 20. avgusta 1983, ob 20.30 uri v gostišču Koren v Kajzarah pri Bilčovsu. Igra ansambel „Oglarji“. Na sporedu sta žrebanje vstopnic in srečolov. Prireditelj: EL Bilčovs

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Šentvidu v Podjuni vabi na

KULTURNI VEČER

v petek 12. avgusta 1983 ob 20.30 uri v kulturnem domu Danica v Šentprimozu.

Program sooblikujejo: tamburaški orkester SPD Sentjanž v R., trio Korotan s pevci, MePZ „Danica“

POLETITE Z YUGOTOURSOM V DUBROVNIK. MLINI ALI SREBRENO!

Še nikdar niste imeli take ponudbe! Cena je enotna za vse tri kraje na bazi dvoposteljne sobe in polpenzion.

	avgust	september
7 dni	S 2.100.—	S 1.800.—
14 dni	S 3.200.—	S 2.700.—

V ceno je vključen prevoz iz Celovca do Ljubljane-aerodrom in nazaj, avionski polet iz Ljubljane v Dubrovnik in nazaj, prevoz iz letališča Dubrovnik do privatne namestitve in nazaj, polpenzion, turistična taksa. Plaža za kopanje približno 300 metrov od Vaše vile.

Prijave sprejema
Yugotours, Pfarrplatz 5, 2. nadst. Celovec ☎ 0 42 22 / 56 6 49

P. Heinz Perne

KONCERTI NA KOROŠKEM

petek 12. avgusta 1983, ob 20. uri v samostanu Vernberk pri Beljaku
sobota 13. avgusta 1983, ob 19. uri v farni cerkvi v Škocijanu
sv. maša — pridiga v obliki pesmi in koncert

nedelja 14. avgusta 1983, ob 9.30 uri v farni cerkvi v Ločah
sv. maša — pridiga v obliki pesmi in koncert

nedelja 14. avgusta 1983, ob 20. uri v farni cerkvi v Tinjah KONCERT

Prireditelj:

Katoliška prosveta v Celovcu

Kulturno društvo „Peter Markovič“ v Rožku vabi na

FOLKLORNI VEČER

v nedeljo 14. avgusta 1983, ob 20.30 uri v gostilni Woschitz na Muti v Rožku.

Nastopajo: tamburaši iz Hodiš, folklorna skupina iz Sel, MoPZ SPD „Borovlje“, domači otroški zbor

GLOBASKA POLETNA NOČ

v nedeljo 14. avgusta 1983 ob 20.30 uri pri Šoštarju v Globasnici. Za ples igra: ansambel „Fantje treh dolin“ Prireditelj: KD Globasnica

Slovensko planinsko društvo Celovec — Slovensko prosvetno društvo „Rož“ v Sentjakobu v Rožu — Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero“ v Ločah — Kulturno društvo „Peter Markovič“ v Rožku vabijo na

Izlet na Jeko (2143 m)

V SPOMIN JOZEJU MIKLAVČIČU
v nedeljo 14. avgusta 1983

Zbirališče in odhod: ob 7. uri zjutraj izpred gostilne Türkenkopf na Kopanjah. Povratek preko Bleščeče (planinska postojanka SPD Celovec), kjer bo kratka spominska slovesnost.

Na razpolago so vodiči. Starejši ljudje, ki ne zmorejo te ture, gredo lahko že kar s Kopanja na Bleščečo (pičila ura hoda).

Avstrijske dravske elektrarne se predstavljajo na sejmu v Celovcu

Prezentacijo avstrijskih dravskih elektrarn (Österreichische Draukraftwerke) na letošnjem Celovškem lesnem sejmu so tokrat postavili pod geslo „Tok iz pare“ („Strom aus Dampf“).

V paviljonu ÖDK na sejskem razstavišču informirajo o proizvodnji električnega toka v kaloričnih elektrarnah in hidroelektrarnah ob Dravi. Dia-predavanje naj bi v nekaj minutah ponazorilo pot toka od premoga do stikala. Obenem pa prikazuje delovanje kaloričnih elektrarn v Šentandražu, Zeltwegu in Voitsbergu. Za bodoče so načrtovani nadaljnji projekti ob Dravi in v Labotski dolini kot vodne in kolo-

rične elektrarne. V bližnji prihodnosti nameravajo končati gradnjo dravske elektrarne v Beljaku in kalorične elektrarne Voitsberg 3. Težiščno točko na letošnjem lesnem sejmu tvori tudi obveščanje o najnovejših ukrepih na področju zaščite narave in koncept razžvepljevanja. S pomočjo električnih filtrov na 180 m visokih dimnikih in drugih zaščitnih naprav, ki seveda odgovarjajo najnovejšemu tehničnemu stanju, se v zadnjem času skušajo izogniti onesnaževanju in uničevanju narave. Kamen spotike za realizacijo takih načrtov so pogosto-krat — kot ponavadi — manjkajoče finance.

Absolutna atrakcija v paviljonu ÖDK pa je robot ženskega spola, po imenu Elektra. Pritegoval in razvedril naj bi obiskovalca sejma. Poleg tega so odgovorni dejavniki tudi letos spet pripravili razpis na grad z 200 dragocenimi darili ter ob vhodu uredili alpski vrtiček z rastlinami, katere uspevajo okrog elektrarne v dolini Malta.

sonja

OBVESTILO

Člani Slovenskega planinskega društva Celovec, ki so prijavljeni za izlet na Titov vrh (2748 m) v Šar planini, obveščamo, da bo odhod iz Celovca, Gasometergasse 10 (sedež SPD Celovec) v četrtek 25. avgusta ob 17.30 uri. Z lastnimi vozili se bomo peljali do Celja in od tam z vlakom naprej v Makedonijo. Vrnili se bomo v nedeljo zvečer.

Izlet na Titov vrh je v organizaciji Planinske sekcije „Auto-Celje“, ki nas je povabila, da se z njimi skupno povzpemo na ta daljnji vrh.

ŽEGNANJE NA SEDLCAH

v nedeljo 14. avgusta 1983

Ob 8.30 uri sv. maša
ob 9.30 pranganje in nato slovesno bogoslužje.

Sprostil se je amoniak

V Spodnje-koroški mlekarji v Celovcu (Unterkärntner Molkerei) se je v prostorih z hladilnimi napravami sprostil plin amoniak. V mlekarji zaposleni ljudje so morali takoj zapustiti ogrožene prostore in zbežati na prosto. Na pomoč so prihiteli gasilci iz Celovca in bližnjih krajev ter strokovnjaki ter kmalu ukrotili nadaljnjo sprostitev plina. Amoniak je ostro dišeč plin in ga uporabljajo v hladilnih napravah. Kako je prišlo do te nesreče še ni ugotovljeno. Škoda, ki je nastala ni velika. Tudi ne obstoja nevarnost, da bi ta smrdeči plin pokvaril oziroma poškodoval v mlekarji nakopičene zaloge mlečnih izdelkov.

Istega dne so v vodah Zadnice (Sattnitz) opazili nešteto poginulih in pa še na pol živih rib. Na pomoč so prišli gasilci in tudi drugi ljudje ter lovili še živeče ribe in jih skušali rešiti pred poginom na ta način, da so jih dali v svežo vodo — v cisternah, banjah itd. Kako je prišlo do onesnažitve vode, še ni definitivno ugotovljeno, po vsej verjetnosti pa je ta pomor rib v povezavi s sprostitvijo strupenega amoniaka v zgoraj omenjeni mlekarji.

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitari vasi vabi na

proslavo 75-letnice obstoja

v nedeljo 14. avgusta 1983, s pričetkom ob 14.30 uri
v ljudski šoli v Žitari vasi.

Sodelujejo:

pihalni orkester tovarne papirja Radeče
mešani oktet SPD „Danica“ iz Šentvida v Podjuni
MePZ iz Šentlipša, Plazniška dekleta,
otroška ter mladinska folklor, Glasbena šola,
MoPZ „Trta“ iz Žitare vasi

Področica - Jakoba Lepuschitza našli

Prejšnji teden smo poročali o tragični nesreči, v kateri je zgubil življenje vozač tovornjaka Jakob Lepuschitz iz Področice. Na območju Golice se je utrgal oblak, tako da se je potok Suha nad Podgorjami nenadoma napolnil z besnečo vodo in s seboj odnesel tovorni avto z voznikom vred. Nekaj dni po tej katastrofi pa so — kar nihče ni verjel — našli truplo nesrečnega Lepuschitza, ki je bilo zelo iznakaženo. Voda in skalovje so mu strgali obleko s telesa, in res pravi čudež je, da so našli truplo.

Pogreb nesrečnega Jakoba Lepuschitza, ki je zapustil ženo s šest nepreskrbljenimi otroci je bil v nedeljo na šentjakobškem pokopališču. Pri iskanju ponesrečenega Lepuschitza pa so našli pod železniškim mostom preko potoka Suhe dva nahrbtnika, tako da obstoja nevarnost, da je ta vodna ujma terjala še več žrtv. Krožijo vesti, da gre tu za dva Štajerca, druga verzija pa je ta — v nahrbtniku so našli oblačila češkoslovaške proizvodnje — da gre za dva ubeznika iz Češko-

slovaške, ki sta pri prekoračenju avstrijsko-jugoslovanske meje odvrгла nepotrebni balast, ko sta dosegla svoj cilj.

Oba nahrbtnika vsekakor še vedno burita duhove prebivalstva, ker so nekateri mnenja, da sta lastnika nahrbtnikov, ko sta opazila, da se z veliko naglico bliža voda, odvrгла nahrbtnika in se skušala rešiti. Vprašanje je, ali sta dosegla rešilni breg, če ne, pa se je treba bati najhujšega.

Medtem pa smo zvedeli, da sta zgoraj omenjena Štajerca (mož in žena), ki so jih videli prebivalci tištega tragičnega dne živa in zdrava. Ostane samo druga verzija o emigrantih iz Češkoslovaške, kar pa tudi ni stoodstotno, ker danes ni nič nenavadnega, da kupiš obleko ali kaj drugega v tujini. Oba nahrbtnika ostaneta skrivnost toliko časa, dokler se ne najdejo lastniki. Do sedaj jih še niso našli.

Posojilnica Dobrla vas
razpisuje mesto

BANČNEGA NAMEŠČENCA
z znanjem obeh deželnih
jezikov in strojepisja.

Zaželen je absolvent slovenske gimnazije z abiturientskim tečajem ali trgovske akademije oziroma trgovske šole.

Pismeno prošnjo za namestitev z življenjepisom in kopijo zadnjega spričevala pošljite na

Posojilnico Dobrla vas
Bleiburger Straße 6
9141 Dobrla vas

ŽITARA VAS

Ni več dvojezičnih občinskih obvestil

V zadnji številki Slovenskega vestnika smo z veseljem brali poročilo, da se je občina Žitara vas spomnila svoje dolžnosti, ki ji predpisuje dvojezično uradovanje, da pisuje Žitrajčani dobivajo dvojezična občinska obvestila.

Za vsak samo majhen korak naprej v prid naši narodni skupnosti smo koroški Slovenci hvaležni. To hvaležnost je na občinski seji izrazil tudi občinski odbornik dipl. trg.

Popust pri vstopnicah za seniorje

Tudi seniorji pridejo na celovškem sejmu na svoj račun. V torek 16. avgusta je za seniorje predviden zelo atraktiven spored, v okviru katerega bo med drugim kot gost takojimeno vani „papež seniorjev“ prof. Ernst Hagen. Tu gre za spored, ki je privržen predvsem za starejše ljudi. Nastopali bodo: pevske in instrumentalne skupine, Fritz Hochmeister, ki ga poznamo po neslanih vicih v vlogi Ošušnika in še drugi.

Na zgoraj omenjeno prireditev za seniorje je minulo nedeljo v televizijski oddaji pod naslovom „Klub seniorjev“ opozoril celovski direktor sejma dr. Josef Kleindienst v obliki pogovora s prof. Hagnom. V tej oddaji je popestril program tudi kvintet Zvezne gimnazije v Vetrinju, ki je pel koroške pesmi.

Seniorji pozor! v torek 16. avgusta imate seniorji poseben popust pri vstopnicah za sejmo, ki stanejo samo 20 šilingov.

Joza Habernik, ki se je zahvalil županu Posodu in Eisnerju za ta milostni akt. Hvaležnost je sicer lepa čednost, vendar ta sončni žarek, ki je posvetil žitajskim občanom, je bil kaj kmalu zatemnjen, kajti naslednje občinsko obvestilo, z dne 8. 8. 1983 je bilo samo še nemško.

Verjeli smo v to, da se bo vzdušje glede uradovanja izboljšalo in da se bo nadaljevalo z dvojezičnimi občinskimi obvestili, vendar smo se, kot že tolikokrat, spet ušeli. Ena lastovka še ne naredi pomladi, pravi pregovor in res je tako, upanje se je razblinilo v nič.

Da je prišlo do te spremembe — to je spet do trših odnosov do naših občanov — samo potrjuje to, kar stalno poudarjamo, da demokracija javnost ni kos tistim elementom v deželi, ki radi ribarijo v kalnem in ki jim je mir in medsebojno razumevanje — tujka.

Novi dijaški dom velika pridobitev za koroške Slovence

Pred dnevi so predstavniki Slovenskega šolskega društva seznanili izvršni odbor Zveze slovenskih organizacij s stanjem gradnje novega dijaškega doma v Celovcu. Ob tej priložnosti so si tudi ogledali stavbo in prostore, v katerih bodo že letos nastanjeni prvi njeni stanovanjci, dijaki, vajenci in drugi. Novi dijaški dom je urejen po najnovejših izkustvih in bo velika pridobitev za koroške Slovence.

TUJI TISK O SLOVENSKEM PLANINSTVU

Zakaj takšna pretirana skromnost

Slovenske alpinistke so lansko leto zaslovene po svetu kot prva ženska alpinistična odprava, ki je premagala 7500 m visoki Pik Komunizma v Pamiru. Sploh se zadnja leta mnogo sliši o slovenskih oz. jugoslovanskih alpinistih, ki so se uspešno spoprijeli z najtežjimi gorami in stenami sveta. Tokrat hočemo posvetiti nekaj vrstic ženskim alpinistkam, med katerimi igra še prav posebno vlogo Mira Marko Debelakova, ki se je proslavila s tem, da je kot prva preplezala Špikovo severno steno v Julijcih. To je bilo leta 1926, dve leti po smrti znane slovenske alpinistke Klementa Juge, ki je navduševal slovenske alpiniste, da je treba v domačih gorah vrhove osvajati z domačimi ljudmi. Smrtno ponesrečil se je v severni triglavski steni v po njem imenovanem steburu.

Mira Marko Debelakova je plezala skupno s Stanetom Tominskom in sicer kot prva v navezi. O tem velikem alpinističnem dogodku takrat niso mnogo poročali v domovini, vzrok temu je bil, da takratno Slovensko planinsko društvo ni kazalo pravega razumevanja za plezalce, ki so jih imeli za nekakšne „samomorilce“.

Šele pred kratkim je dobila Mira Marko Debelakova svoje pravo mesto in priznanje in to niti ne od svojih nekdanjih soplezalcev, temveč od znane nemške alpinistke Silvie Metzeltin, ki je v svetovno znani alpinistični reviji Bergsteiger (društvo) Avstrijskega planinskega društva) med drugim zapisala, da je bila Debelakova najznamenitejša plezalka vseh časov. Prav tako je izrekla priznanje še njene sodobnici plezalki Pavli Jesihovi, ki je v navezi z Jožetom Lipovcem kot druga prav tako preplezala Špikovo severno steno (levo od Debelakove), smer imenujejo skalaška. Pavla Jesihova je bila tudi tista, ki je v navezi z Jožem Čopom 1945 preplezala Čopov steber (ta steber je pred kratkim preplezal tudi vodja alpinističnega odseka Slovenskega planinskega društva Marjan Tschertou).

Silvia Metzeltin je s tem svojim člankom v Bergsteigerju mnogo prispevala k popularizaciji slovenskega ženskega alpinizma v svetu. Bergsteiger je najbolj razširjena in priznana alpinistična revija na svetu in če ta tako laskavo poroča, to že nekaj pomeni. Ugotovitev njenega poročila v Bergsteigerju je, da je Debelakova

preplezala eno najtežjih smeri v Alpah in da pomeni ponovitev te smeri za vsako alpinistko uresničitev njenih sanj.

Letos obhaja Planinska zveza Slovenije 90-letnico svojega obstoja. V zvezi s tem jubilejem se neki pisec v

„Bergsteiger“-ju sprašuje, zakaj devdesetletnica, ko pa je tradicija slovenske planinske organizacije vendarle starejša in to utemeljuje z ustanovitvijo Triglavskih prijateljev (op. ured.: zgradili planinsko kočjo pod Triglavom) leta 1872. Po tej logiki bi morali lansko leto že praznovati 110-letnico organiziranega slovenskega planinstva. O tem, zakaj 90-letnica in ne 110-letnica je bilo že mnogo diskusij, vendar je ostalo pri starem. Pretirana skromnost slovenskih planincev ni nič novega, tako da že pade v oči drugim narodom, ki se v

resnici čudijo, da je kaj takšnega še mogoče. Razlog, da Slovenci ne obhajajo ustanovitve Triglavskih prijateljev za rojstvo organiziranega planinstva med Slovenci je v tem, da takratna pravila niso bila sodnijsko potrjena in da je društvo delovalo samo dve leti. K vprašanju 90- ali 110-letnica organiziranega planinstva med Slovenci piše v Planinskem vestniku, glasilu Planinske zveze Slovenije, Janez Bizjak (koroškim Slovincem znan planinski predavatelj) sledeče:

„Osebo sem prepričan, da bodo novi časi prinesli tudi prevrednoteno gledanje na tradicijo, kajti oba razloga, zaradi katerih smo po krivici odrinili Triglavске prijatelje, sta nepričljiva. Društvena pravila res niso bila sodnijsko potrjena, toda ne po malomarnosti društvenih članov, ampak zaradi nasprotovanja cesarskih oblasti. Sicer pa tudi ustanovitve nekaterih naših političnih organizacij niso bile sodno potrjene (le kako bi bile v strogi ilegali!), pa vseeno praznujemo jubileje od konspirativnih začetkov naprej. Da so Triglavski prijatelji razpadli, so spet pripomogle cesarske oblasti s premetitvijo Ivana Zana iz Bohinja. Nepretrgana dejavnost neke organizacije kot pogoj za praznovanje organizirane tradicije, je spet naše značilno samoudejstvovanje v majhnost in nepomembnost. Drugod znajo pogledati na takšne stvari bolj na široko.“

Je boljša popustljivost ali zamerljivost?

Ljudje se prepirajo, ljudje si odpuščajo. Prepri je zelo lahko začeti, mnogo težje pa končati. Kdo naj prvi popusti? Tisti, ki je modrejši? Psihologi svetujejo, naj ne prehitavamo s spravljivostjo, kajti če smo preveč popustljivi, se nam utedne primeriti, da nas bo partner izkoriščal.

Naša popustljivost se mu zdi znamenje šibkosti.

Prepiri so grenki, sprave sladke. Toda če naj bo sprava učinkovita in dokončna, z njo ne smemo prehitovati. Počakamo na pravi trenutek, ubremo pravo pot, pravi način. Le tedaj, če prepir povsem izbrisemo iz spomina, lahko nadaljujemo skupno življenje brez sledi grenkobe in zamer.

Prepiramo se z ljudmi, ki nam ne pomenijo veliko, pogosto se razumemo prepir tudi zaradi kake malenkosti, ki je ni težko zbrisati iz spomina. Pri tovrstnih preprih je vseeno, kdo prvi ponudi spravo in popusti. Nesporazum hitro pozabimo, pa tudi če ga ne, ne vpliva na naše življenje. Zamero zbrisemo kakorkoli, prizadejemo oziroma v prepri vpletenemu se opravičimo osebno, lahko pa tudi po telefonu. Ko preteče nekaj časa, vse skupaj pozabimo in se potolažimo.

Drugače pa je, kadar se prepiramo s človekom, ki ga vidimo vsak dan, s katerim živimo, ki nam veliko pomeni. Prepri med partnerjema so le redko obrobni ali površni. Moški in ženska se ne prepirata zaradi nepomembnih zadev, pa čeprav je sprva videti tako. Prepri se sicer lahko razvne zaradi kake malenkosti, toda ob takšnih priložnostih privrejo na površje tudi globlja nesoglasja in stare zamere. Partnerja začneta po kratkem uvodu razčiščevati zadeve, ki so za njun odnos odločilnega pomena. Ker se v prepri raznameta in ker se marsikdaj tudi žalita, ni lahko najti skupne rešitve. Sprava mora biti v takšnem primeru dokončna in premišljena. Le tako lahko partnerja rečeta, da je bil njun prepri koristen, da sta s pogovorom stvari razčistila in da lahko tudi po prepri in spravi živita dalje, kot da se ni nič zgodilo.

Prepir končamo s spravo. Eden od sprtih mora storiti prvi korak, pokazati mora svojo popustljivost in željo po miru. Toda kateri? Nihče se ne odreči prepričanju, za katero verjame, da je edino pravilno. Nihče ne mara popustiti pri stališču, ki ga zagovarja in ki ga želi uveljavljati tudi v odnosu do partnerja. Prepri med partnerjema je pogosto prikrita oblika boja za premoč. Če se partnerja ne vedeta razumno in če ne znata obvladati prepri, se zgodi, da se tudi ob spravi ne nehata bojevati za svoj prav, za svojo premoč.

Eden od partnerjev je bolj trmast, drugi pa je popustljiv in mu je težko živeti v naelektrenem, sovraženem ozračju. Popustljivejši potem prvi ponudi spravo in se je pripravljeno zaradi ljubelega miru odreči zmagi. Trmasti partner, ki pa ne razume ozadja te spravljivosti, se pogosto nazvame prepričanja, da je v prepri zmagal in da je popustljivost pravzaprav samo oblika šibkosti. Zgodi se, da zaradi nje neha spoštovati svojega partnerja. Popustljivost lahko včasih celo enači s priznavanjem krivde.

Kadar so prepri pogostni in kadar eden od partnerjev nekajkrat zapored prvi popusti, se začne nepopustljivi partner zanašati na to, da bo vedno obveljala njegova. Vzame si nenapisano pravico, da sme vztrajati in ostati pri svojem izhodišču. Ne popusti niti za las, ampak čaka, da bo drugi prvi odnehal. Užaljen je, kuja se, kaže neprikrito sovraženost ter pričakuje opravičila in zagotovila ljubezni. Na spravo čaka v položaju končnega zmagovalca, niti malo ne podvomi, da se bo prepri končal tako, kot se zdi njemu primerno.

So popustljivi ljudje v resnici šibkejši ali ranljivejši od tistih, ki trmasto gonijo svojo? Popustljiv človek ne prenese občutka, da so odnosi s partnerjem skaljeni. Teško diha v stanovanju, kjer vlada molk ali užaljenost.

Ker ne zdrži, prvi odneha in ponudi partnerju spravo. S tem pa zagreši veliko napako. Če smo preveč spravljivi, prehitavamo dogodek. Namesto da bi počakali, da partner spozna svojo zmotu in sprevidi, kakšno napako je zagrešil, mu pohitimo naproti in zgladimo nesoglasje. Partner, ki je omahoval in bi čez čas najbrž uvidel svojo zmotu, si lahko privoščil milostno privoljenje v spravo. Ni mu treba nič drugega, kot da sprejme ponujeno roko. Še na misel mu ne pride, da bi razmislil o vzrokih prepri in o morebitnih globljih nesoglasjih. On ne išče rešitve, ampak čaka, da jo namesto njega poišče partner.

Psihologi, ki svarijo pred prenapetostjo popustljivostjo, nikakor ne svetujejo sprtim partnerjem, naj vztrajajo glede svojih stališč in naj bodo v nedogled nepopustljivi. Ne, priporočajo le temeljit razmislek, po katerem lahko oba partnerja storita prvi korake k spravi. Pravijo pa tudi takole: če vemo, da smo zagrešili napako in s tem povzročili prepri, to odkrito priznamo. Če se zavedamo svoje krivde, potem ne odlašajmo s spravo, ampak vsekakor stori-

Kako pripravimo gobe?

Na jesenskih sprehodih in izletih v naravo nabiramo gobe. Seveda nabiramo le tiste vrste gob, ki jih dobro poznamo. Gobe morajo biti mlade in sveže, da se izognemo vsaki nevarnosti zastrupitve.

Iz gob je mogoče pripraviti mnoge okusne jedi. Za omake in juhe lahko vzamemo mešanico različnih gob. Nekatere gobe so okusnejše dušene, druge nam teknejo pečene. Recepti so sicer napisani za pripravo te ali one vrste gob, lahko pa skuhamo seveda rižoto tudi z jurčki, ne le z lisičkami, in ocvrti jurčki so prav tako okusni kot ocvrte dežnikarice.

DEŽNIKARICE

Dežnikarice v solati

Za 4 osebe potrebujemo: 500 g dežnikaric, olje, kis, sol, poper.

V solati pripravljamo le dežnikarice, ki imajo mlade, zaprte, čvrste klobuke. Klobuke razpolovimo ali pa jih pustimo cele. Damo jih v vrelo vodo, ki smo ji prilili malo kisa. Kuhamo jih približno 10 minut. Nato gobe odcedimo in zložimo na kuhinjsko krpo, da se osušijo. Narežemo jih na tanke lističe in začnimo z oljem, kisom, soljo in poprom.

Ocvrte dežnikarice

Za 4 osebe potrebujemo: 4 večje ali 8 manjših dežnikaric, 2 jajci, 50 g masla ali margarine, malo olja, drobtine, nekaj limoninih krljev, sol, poper.

Gobje klobuke očistimo, če so veliki in debeli, jih razrežemo na polovice ali četrtine. Povaljamo jih v razžvrkljanih jajcih, nato pa v drobtinah. V ponvi segrejemo mešanico masla ali margarine in olja. Na masčobi zlato ocvremo panirane gobje klobuke, nato jih zložimo na pladenj, okrasimo s krlji limone in vejicami peteršilja in ponudimo.

Popečene dežnikarice

Za 4 osebe potrebujemo: 4 večje ali 8 manjših gobjih klobukov, pol čebule, šopek peteršilja, drobtine, olje, maslo ali margarine, sol, poper.

Gobji klobuki naj bodo mladi, čvrsti in sočni. Očistimo jih in jih zložimo v dobro namaščen pekač, z vrhnjo stranjo navzdol. V gobje klobuke damo nadev: drobno sesekljano čebulo in peteršilj, dodamo drobtine, malo olja, sol in poper. Vse skupaj dobro premešamo. Na nadev v klobukih posadimo košek masla ali margarine. Klobuke pečemo v ogreti pečici pri srednji temperaturi 20 minut.

Dežnikarice s peteršiljevo omako

Za 4 osebe potrebujemo: 4 do 8 gobjih klobukov, 30 g masla ali margarine, žlico moke, skodelico mesne juhe iz kocke, 2 žlici sesekljane paradiznika, sok pol limone, sol.

Najprej pripravimo dežnikarice. Klobuke očistimo in jih damo na rešetko v ogreti pečici. Potresemo jih z malo šoli. Pečemo jih 10 minut z ene in 5 minut z druge strani. V kozici razpustimo maslo, na maslu prepražimo moko, razmešamo, zalijemo z juho in kuhamo na majhnem plamenu 10 minut. V kuhano omako zmešamo peteršilj, solimo, dodamo limonin sok. Z omako prelujemo na žaru pečene gobje klobuke.

CIGANČKI IN ŠAMPINJONI

Popečeni kruhki z gobami

Za 4 osebe potrebujemo: 200 g šampinjонов ali cigančkov, 4 kose toasta, 50 g masla

mo prvi, odločilni korak. Spravljivost je nevarna samo takrat, kadar se zanjo odločimo „zaradi ljubelega miru v hiši“.

Ljudje smo različni, tudi prepri vplivajo na nas zelo različno. Nekateri ljudje so zamerljivi. Dlje časa potrebujejo, da prebolijo prizadetost in pozabijo na rane. V miru morajo razmisliti o vsem in priti do svoje rešitve. Če jih partner zmoti v prebolevanju prepri, če jih prebiti in jim ponudi spravo takrat, ko še niso pozabili svoje užaljenosti, sta oba na škodi. Ta, ki je še vedno užaljen, in oni, ki bi rad pozabil na prepri. Vzroke prepri bosta potisnila v podzavest, ob prvi priložnosti pa se bodo znova vrnili v njune misli. Ko se bosta prihodnjič sprla zaradi kake malenkosti, si ne bosta pozabila očitati tudi tistega, česar nista predelala ob prejšnjih preprih.

Sprava je učinkovita in dokončna šele takrat, ko oba partnerja spoznata svoje napake, jih priznata sebi in drug drugemu ter skleneta, da bosta poslej živela drugače. Šele takrat, ko se partnerja dogovorita, kako bosta pozabila na prepri in kako bosta uravnavala svoje prihodnje skupno življenje, lahko z gotovostjo računata, da se prepri ne bo ponovil. Sprava je potem dokončna in sladka, pa naj je prepri še tako grenak.

ali margarine, 2 limoni, sesekljani peteršilj, poper, sol.

Mlade gobe očistimo in grobo sesekljamo. Solimo jih in popramo ter zdušimo na malo masla. Po 15 minutah gobe odstavimo s štedilnika. V ponvi segrejemo preostanek masla, na katerem opečemo toast z obeh strani, da zlato zarumeni. Opečene kruhke zložimo na pladenj, na vsak kruhek damo četrtino dušenih gob. Potresemo s peteršiljem, okisamo z malo limoninega soka in ponudimo takoj, dokler je jed še vroča.

Polenta z gobami

Za 4 osebe potrebujemo: 600 g koruznega zdroba, 1 kg gob, strok česna, 80 g olivnega olja, 50 g masla ali margarine, nastrgan parmezan, sol, poper.

Zavremo 2 litra vode in jo osolimo. V vodo stresemo koruzni zdrob, mešamo in kuhamo 1 uro. Polento pa lahko pripravimo tudi iz instant koruznega zdroba.

V kozici segrejemo olje, na katerem pražimo olupljen, a ne narezan strok česna, da začne rumeneti. Česen odstranimo, na olje pa damo očiščene in listnasto narezane gobe. Prepražimo jih, potem jih solimo, popramo in potresemo s sesekljanim peteršiljem. V pokriti posodi dušimo gobe 15 minut.

Namastimo pekač, v katerega damo najprej plast kuhane polente, na polento plast gobove omake, na gobe potresemo parmezan. Potem je spet na vrsti plast polente,

Šest vprašanj in šest odgovorov Ko govorimo o debelosti

Z odvečno telesno težo se lahko sprijaznimo ali pa tudi ne. Dobro je, da vemo čim več o debelosti, posebno pa to, kdaj je zdravju škodljiva in kdaj kvari le naš zunanji videz in nemara dobro počutje na plaži.

Ali imajo debeli ljudje tudi debele otroke? Je debelost dedna?

— Ne, debelost ni dedna. Mnoge matere pa prenašajo svoje prehranske navade na otroke. Otroke naučijo jesti napačno hrano v napačnih količinah. Od otroka na primer zahtevajo: „Pridno jej, da boš velik in močan. Ničesar ne smeš pustiti na krožniku, to ni lepo.“ Otrok, ki uboga, se navadi čezmerno jesti, postane sicer velik in močan, toda tudi predebel.

Zakaj je idealna teža idealna?

— Idealna teža se imenuje tako zato, ker so zdravniki prepričani, da zagotavlja človeku najustreznejšo mero moči in zdravja. Kdor je primerno težak, je odporen proti boleznim, zato naj bi si ljudje prizadevali doseči idealno težo za svojo postavu. Idealno težo izračunamo tako, da odštejemo od telesne višine 100. Dobimo normalno telesno težo v kilogramih. Idealna telesna teža pa je tista, ki jo dobimo, če odštejemo moški od normalne telesne teže 10 odstotkov, ženske pa 15 do 20 odstotkov. Mnogi zdravniki trdijo, da zagotavlja zdravo življenje tudi že normalna telesna teža. Najidealnejša pa je nemara tista teža, s katero je človek zadovoljen. Če se dobro počutimo in če smo zdravi, ni razloga, zakaj bi morali nenadoma shujšati za nekaj kilogramov.

Zakaj je treba takrat, kadar hujšamo, piti veliko tekočine?

— Kadar se prehranjujemo po shujševalni dieti, načne organizem svoje maščobne zaloge. Pri presnavljanju maščobnih rezerv ostaja v organizmu večja količina odpadnih snovi, ki jih mora organizem izločiti skozi ledvice. Ledvicam pa olajšamo delo, če popijemo približno tri litre tekočine na dan. Če popijemo med hujšanjem manj tekočine, se nam lahko primeri, da nas boli glava, da smo nerazumljivo utrujeni. Voda nam zastaja v nogah in telo oddaja neprijeten vonj. Vse to so posledice zastajanja škodljivih snovi v organizmu.

Mnoge diete priporočajo veliko mleka in mlečnih izdelkov. S čim nadomestimo ta živila, če mleka ne maramo ali če smo nanj alergični?

— Mleko in mlečne izdelke lahko nadomestimo z vsakim drugim živilom, ki vsebuje beljakovine in le malo maščob. Namesto mleka, skute, jogurta in sira lahko jemo na primer pusto govedino, piščančje meso, ribe, nemastno gnjat. Izračunati moramo le to, koliko kalorij ima mlečna hrana, ki jo želimo nad-

plast gob, plast nastrganega sira. Na vrhu naj bo spet plast polente. Potresemo jo s koščki masla. Pekač damo v pečico, jed pečemo pri srednji temperaturi 30 minut.

L I S I Č K E

Lisičke v solati

Za 4 osebe potrebujemo: 500 g mladih, majhnih lisičk, kozarec olivnega olja, peteršilj, krebujlico, kis, sol, poper.

Lisičke narežemo na tanke lističe. Za dve uri jih namočimo v olje. Potem prilijemo kis, solimo in popramo. Premešamo, solato pustimo stati še pol ure. Preden jo ponudimo, odlijemo morebitno vodo, ki so jo izpušile gobe. Potresemo s sesekljanim peteršiljem in krebujlico.

Rižota z lisičkami

Za 4 osebe potrebujemo: 500 g lisičk, 3 čebule, strok česna, 400 g riža, 2 korjenčka, 2 litra mesne juhe iz kocke, 100 g masla ali margarine, olje, sesekljan peteršilj, 60 g parmezana, mleto papriko, sol in poper.

Gobe očistimo in narežemo. Na olju prepražimo eno drobno sesekljano čebulo in strt strok česna. Dodamo gobe in jih dušimo v pokriti kozici 12 minut. Postavimo jih na toplo, da počakajo. V primerno veliko, nepregorni kozici segrejemo 40 g masla ali margarine. Na masčobi pražimo preostali dve, drobno sesekljani čebuli. Ko posteklenita, dodamo riž in ga med mešanjem pražimo, da se namasti in rahlo popeče. Dodamo nastrgano korenje premešamo in dodamo nato tudi gobe. Solimo, popramo, potresemo s papriko in zalijemo z juho, ki je mora biti dvakrat toliko kot riža (skodelica riža, dve skodelici juhe...). Kozico pokrijemo in postavimo v pečico. Pri majhni temperaturi dušimo rižoto 30 minut. Potem vzamemo kozico iz pečice, med riž zamešamo z vilicami maslo in sesekljani peteršilj. Potresemo s parmezanom, premešamo, počakamo 5 minut in ponudimo. Rižoto pa lahko seveda skuhamo tudi na kuhalniku.

mestiti z mesom, in nato odmeriti primerno količino mesa, da ostane kalorična vrednost dietnega obroka nespremenjena.

Ljudje, ki hujšajo, pogosto tožijo, da jih popade neustavljiva lakota. Želeli so zaužiti kaj sladkega, ko pa se že pregrešijo, ne znajo več nehati in se najejo sladkarij do sitega.

— Lakota po sladki hrani je med hujšanjem zares pogosta. Kaj se zgodi, če jo poskusimo potolažiti s koščkom čokolade? Prvi košček čokolade zviša stopnjo sladkorja v krvi, drugi prav tako in postopek se nadaljuje, dokler ne pojemo vse čokolade. Stopnja sladkorja v krvi, ki je z vsakim koščkom čokolade rasla, začne sedaj upadati, spet se pojavi lakota, želja po sladkarijah. Če pa si prizadevamo, da ostane stopnja sladkorja v krvi vedno na primerni, normalni višini, do občutka nezadržne lakote sploh ne pride. Neprimerno je, če med hujšanjem stradamo in se odpovedujemo vsakršni hrani. Prej ali slej bomo potem podlegli klicu želodca.

Pametneje je, da se hranimo redno, a z majhnimi količinami hrane, ki ne redi. Dnevno zaužijemo pet obrokov. Živila, s katerimi se hranimo, naj vsebujejo tudi ogljikove hidrate. Takšna živila so sadje, zelenjava, črn kruh. Ogljikovi hidrati preprečijo, da bi padla količina sladkorja v krvi. Ker vsebujejo neštetila živila poleg ogljikovih hidratov še veliko odvečnih snovi, pa jih organizem počasi prebavlja in zato se občutek lakote pojavi šele tik pred naslednjim obrokom. Nasvet vsem, ki jih sladkarije spravljajo v skušnjavo: doma ne imejmo ne čokolade, ne bonbonov, ne piškotov. Če nimamo sladkarij doma, se bomo lažje uprli skušnjavi. Pogosto si namreč zaželimo jesti čokolado šele takrat, ko ji vidimo.

Kaj storiti, da obdržimo idealno telesno težo, do katere smo prišli po trudu polnem hujšanju in odrekam?

Takrat, ko smo hujšali, smo ugotovili, katere živila smemo jesti in katere nam takoj spet vrnejo nekaj izgubljenega telesne teže. Dodobra smo se seznanili z jedilnikom, ki je primeren za hujšanje. Če sedaj malenkostno povečamo količino hrane v obrokih, dobimo jedilnik, s pomočjo katerega lahko ohranimo pridobljeno idealno telesno težo. Dovoljena količina dnevno zaužitih kalorij izračunamo tudi s preprostim računom. Za vsak kilogram telesne teže potrebuje organizem dnevno 30 kalorij. Človek, ki tehta 60 kilogramov, sme zaužiti dnevno 1800 kalorij, da ohrani svojo telesno težo. Če zaužije več kalorij, se zredi, če zaužije manj kalorij, pa shujša. Včasih se zgodi, da se zredimo kljub temu, da ne prekorajimo dovoljene mere kalorij. To je znak, da se premalo gibljemo in da potrebujemo manj hrane. Potem ali zmanjšamo obroke hrane ali pa se več gibljemo.

Nagradna križanka
„Prežihov Voranc“

Na označenih mestih vodoravno in navpično poklic in imena našega velikega rojaka ter naslov enega njegovih knjižnih del.

anka ranc“		SLOVENSKI POJEM, TRPNIK	IME PERUVANSKE PEVKE SUMAC	REČNA ZUBA Z BRKI	SIMBOL ZA SREBRO	KANON	PRVA ŽENSKA	PRAVEDNO OROŽJE	JUGOSL. RADIO- TELEVIZIJA
MONOLOŠ									
INDIJSKA DRŽAVA					ZVEZDA, SPORAZUM				
OSEBNI ZAJMEK		GEOMETRIJSKI POJEM	NAPETA PREVLJKA	VIŠINSKA TOČKA	HUD VIHAR	PLAČILO PO POČOŽI	JAPONSKA LUKA	MLINSKI ŽLEB	
SIRAJ									
		TESTAMENT							
		BAITLINO- SLOVEK							
		TEODOR							
			ČOLOTA						
			PREIZKUS						
SORODNICA					VEŠTA PAPIČE				SLOVENSKI VEŠTNIK
					ODPETINA V ZIDU				
SVETOPOLJEH DIEBA			OSEBNI ZAJMEK						
DRBIČKI TRIBOR			GOENJA OKONČINA					KLIENT	POLJSKA KOKOŠ
		KRATEK POŽIREK				OBOROŽENA TATVINA			
						ARABSKI ŽREBEC			
		UTEŽNA ENOTA					DOKTOR		
		KMEČKO ORODJE					LJUDSKA REPUBLIKA SLOVENIJA		
			PRAVELEK ROZIJNI KRAJ						
			MED						
	ŽUŽELKA KI PIČI				BAMBUŠNI	DEL ŽIVALI			
	OBREŽJA				MEDVED	POVRŠINE HERA			
				ŽIVALSKA VEŠTE					
				VZPETINA					
DIVJAK, VANDAL							SIMBOL ZA ALUMINIJ		
NOČNI LOKAL							LJUTKOVALE Ž IME		
		RUŠA				VEZNIK			
		SREDIČE VRETNJA				VARJANCI SPOLNIK			
			EDINI SIN						
			ŠKROPILO PROTI I						

Pri delu nastajajo problemi

Med udeleženci mladinske delovne akcije pri Peršmanu

Če se na delovnem taboru zbere dvajset ljudi iz devetih različnih držav, potem je jasno, da ne bo šlo brez problemov. Če se ob tem tretja še dva različna svetova, kar zadeva predstave posameznih udeležencev, potem so včasih potrebne tudi kake intervencije od zunaj. Vsekakor pa so trenja lahko tudi produktivna.

Vsekakor so produktivni tudi udeleženci prostovoljne mladinske delovne akcije pri Peršmanu v Podpeči. Ne samo da kopljejo dvesto metrov dolg jarek in pripadajoče zbiralnike za boljšo oskrbo Peršmanovega spominskega doma z vodo (do današnjega dne ga bodo boja imeli že dodobra skopanega), postavljajo tudi drvarnico in urejujejo mladinske prostore „na vrhu“, v prvem nadstropju, pa še okolico doma, posebej okoli spomenika, ki ga bodo otvorili v nedeljo, bodo uredili in polepšali.

Kako pride dvajset mladincev iz devetih držav k Peršmanu? No, najprej imamo šest „prekaljenih brigadircev“, kot je dejal Jože iz Mozirja, ki prihajajo iz Slovenije. Nekateri so prišli naravnost z delovne akcije v Ajdovščini. Njihov brigadirski prispevek je sad sodelovanja med Zvezo slovenske mladine na Koroškem in Zvezo socialistične mladine Slovenije.

Nato pestra skupina devetih ljudi iz osmih držav: dva Katalanca sta

med njimi, nato Finka in Madžarka, Mark iz Belgije, Klaus iz Tübingena v Zvezni republiki Nemčiji, Alex iz Luxemburga, pa dekle iz Anglije in še Maria iz Avstrije. Vsi so člani Service Civil International, mednarodne organizacije prostovoljcev ki v več kot 30 državah zahodne in vzhodne Evrope, Afrike, Azije in severne Amerike v poletnih mesecih organizira delovne in študijske taborje. Njihov prihod na Koroško je sad sodelovanja med ZSM in SCI.

In seveda nekaj domačinov je zraven. Seveda bi jih bilo lahko nekaj več, predvsem pa bi se lahko malo otresli določene organizacijske brezbrzičnosti.

Samo nekaj besed mimogrede o Service Civil International. Glavna teža te mednarodne organizacije — ustanovljene že leta 1920 v Švici, na prvem delovnem taboru pa so se istega leta srečali prostovoljci iz Nemčije in Francije v Verdunu — je na mirovnem delu. SCI se razume kot mednarodna mirovna organizacija, ki se osredotoča na mi-

rovno delo, pri tem pa še posebej na izboljšanje dialoga med Zahodom in Vzhodom, in ki s tem skuša prakticirati „popuščanje napetosti od spodaj“. Delovni tabori, „workcamps“ jih imenujejo, naj mimo neposrednega dela na posameznih projektih omogočijo tudi informacijo in diskusijo o socialnih in gospodarskih ozadjih dežel, v katerih so ti tabori. V Avstriji organizira avstrijska skupina letos štiri take tabore: prvi je pri Peršmanu; drugi na Dunaju, kjer prostovoljci skupaj z budističnimi menihi, ki so zelo aktivni v mirovnem gibanju, postavljajo mirovno pagodo; na tretjem taboru v Linzu obnavljajo neko stavbo v starem delu mesta, ki jo bodo uredili v komunikacijski center; na četrtem v Gallneukirchnu pri Linzu pa prostovoljci delajo v centru za telesno prizadete.

Pa nazaj k Peršmanu. Jožeta iz Mozirja, Bojana iz Svinče vasi in Kłausa iz Tübingena sem „zalotil“ pri kopanju rova v gozdu nad Peršmanovo domačijo. Delo si organizirajo samoupravno, tako da vsak dela, kar mu ustreza, samo da dela, pravi Jože. Kljub različnim jezikom se menda še kar sporazumevajo. V glavnem govorijo angleško in nemško, vendar brigadirce iz Slovenije tepe, da teh jezikov ne znajo dovolj.

Klaus pa kljub vsemu samoupravnemu sporazumevanju vidi kopico problemov. Različne predstave o poteku dela imajo. Medtem ko so Slovenci po večini izučeni rokodelci, ki so kot navajeni brigadirji prišli sem predvsem delat, pa se čutijo ostali malo prikrajšani. Prvič niso rokodelci, niso toliko vajeni ročnega dela, drugič pa so si pričakovali razen fizičnega dela tudi še kaj več: informacije, spoznavanja ljudi in krajev in njihovih problemov. Če so že od tako daleč

prišli, bi že radi malo kaj zvedeli tudi o slovenski narodni skupnosti. V tej zvezi očitajo koroškim mladincem in ZSM, da imajo premalo iniciative.

Eva iz Valencije je to nelagodje izrazila takole: „Delati, jesti, delati, jesti, spati — tak je naš urnik.“ Medtem ko je interes Slovencev, tukajšnjih in matičnih, da bi kar največ delali, pa je interes mladincev SCI, da bi poleg dela še kar največ spoznali. No, kljub temu so pri kopanju vodovodnega rova zloмили že štiri krampe...

Deloma gre res za dva svetova. Slovenski brigadirji z obeh strani meje so navajeni skoraj polvojaškega načina delovnih brigad. Navajeni so komandantov. Mladince iz SCI pa moti že sam naziv „brigada“, ker to dela preveč vojaško sliko. Ali pa zadeva z brigadirskimi oblekami, ki so kar nekam preveč podobne uniformam. Evo, Katalonko iz Španije, ki ji uniforme španske „guardie civil“ ne morejo iz glave, kar spreleti srh, ko jo vprašajo, ali želi tako obleko: „Uniformo? Ne, uniforme pa nikoli!“

Seveda se naši mladinci prizadevajo, da bi nastajajoče probleme rešili. Tako skušajo gostom iz tujine nuditi informacijo o koroških Slovencih in so jim hvaležni tudi za kritiko. Na informativnem pogovoru je bil pri njih dr. Marjan Šturm, seveda so si ogledali razstavo o NOB na Koroškem v samem Peršmanovem domu, napravili so izlet na Obir, si ogledali tovarno „Obir“ na Rebrci in IPH v Žitari vasi, šli na vajo „Zarje“ v Železno Kaplo, obiskal jih je Valentin Polanšek, prišli pa bodo tudi v Celovec, da spoznajo nekatere ustanove slovenske narodne skupnosti.

Seveda pa bi naši mladinci ne smeli spregledati, da se takim stvarjem v današnjem času že drugače streže. Vsekakor je napačno misliti, da se dajo stvari organizirati mimo prizadetih, ki se nočejo odpovedati lastni iniciativi.

„Moti nas, da se stvari organizirajo za nas, ne pa z nami,“ pravi Klaus, pa tudi Mark iz Flandrije obžaluje, da komunikacija vsaj prvi teden ni bila najboljša.

Dušan iz Kamnika in Marjan iz Gornjega grada, ki kar sama postavljata leseno drvarnico, stvar zdaj že gledata bolj skozi šalo, čeprav sta bila prve dni bolj zamorjena: „Edini problem je pomivanje posode.“ Pa tudi delo sta si strokovno razdelila: „Dušan ima v gla-

Za boljšo oskrbo z vodo kopljeta Bojan in Klaus rov

vi, jaz pa imam v rokah, pa dela-va,“ pravi Marjan.

Morda se naši koroški mladinci lahko malo zamislijo nad stvarjo, morda se je lotijo drugič z druge strani, pa bodo take delovne akcije organizacijsko bolj uspele. Kar zadeva zastavljene cilje pri delu, pa jim bodo mladinci pri Peršmanu v teh zadnjih dneh gotovo prišli za velik korak bliže.

Kako je že rekel Klaus iz Nemčije: „Delo nas veseli. Problemi, ki nastajajo ob tem, so naravni problemi, ki pač pri delu nastanejo.“ P. W.

Katalonka Eva meša solato za vse

Dušan in Marjan pridno vihlita sekire ob postavljanju drvarnice

Za slovenske oddaje ima ORF odmerjen neugoden čas

Koroški deželni studio ORF-a je te dni objavil zanimivo statistiko, ki zrcali koroške navade poslušanja radijskih programov do najmanjših podrobnosti.

Trimesečne preiskave sta tozadevno v lanskem letu izvedla znana inštituta IFES in Fessel. Upoštevali so vse Korošice in Korošce nad 14 let, vsega skupaj torej 423.000 oseb. Raziskave so pokazale, da na Koroškem vsak dan 357.000 ljudi (84 %) vključijo radijski sprejemnik. Po večini poslušajo seveda oddaje ORF, 15.000 pa se jih poslužuje inozemskih radijskih postaj (Carinthia in Val Canale).

Pri nas najbolj priljubljen je „regionalni program“ s 60 % poslušalcev, sledita mu Ö3 z 32 % in Ö1 s 4 % poslušalcev. Upoštevati je treba naraščajoče število tkzv. „Switcherjev“ — osebe, ki večkrat dnevno menjavajo radijski program. Najboljši časi za radijske oddaje so seveda jutraj in opoldan. Tako npr. opoldanska „Landes-rundschau“ dosega najvišje število, namreč 143.000 poslušalcev in poslušalk.

Popoldansko slovensko oddajo — ki so ji dodelili zelo slab oddajni čas — dnevno poslušajo povprečno 17.000 oseb (minimalno 11.000 ali 2,5 %, maksimalno pa 22.000 ali 5

odst. poslušalcev). Če primerjamo s kako drugo zvezno deželo, npr. Štajersko, potem je poslušanost regionalnega programa za isti čas tam minimalno 4,7 %, maksimalno 6,7 %. V Salzburgu precej malo ljudi poslušata regionalni program, namreč minimalno 1,5 %, maksimalno 5,3 %.

Drugačna je situacija za slovensko oddajo v soboto dopoldan. Poslušajo jo okrog 62.000 oseb, torej 15 %. Tudi nedeljska oddaja je — čeprav sorazmerno zgodnja in ob slabem oddajnem času — še kar priljubljena s 50.000 ali 12 % poslušalcev in poslušalk.

sonja

SAK začenja s prvenstvom v koroški ligi

S tekmo v Magdalenu pri Beljaku bo v soboto 13. 8. ob 18. uri začel Slovenski atletski klub s prvenstvom v koroški ligi. Okrepljen z novimi igralci si klub obeta mesto med prvimi šestimi moštvi na Koroškem, nekateri pa ga imajo celo za tako močnega, da bi se lahko vmešal v tekmo za prva tri mesta. Vsekakor je splošno mnenje, da bosta novinca v koroški ligi, SAK in Radenthein, poskrbela za poživitev. Posebej še trosijo rožice Mehmedaliji Šišiću, ki mu prisojajo, da bi lahko postal najboljši obrambni igralec v koroški ligi. Vsekakor se je SAK na enotedenskem bivanju v Lipici pripravil na novo sezono v novi ligi. Kljub temu pa je, sicer v nepopolni postavi, prijateljsko tekmo proti Šmihelu v nedeljo igral le neodločeno 1:1. Gol za SAK je dal Jože Gregorič.

Vprašanja svobode mišljenja...

(Nadaljevanje s 1. strani)

nekaj bistvenega — namreč dejstvo, da Piccottiniju nihče ne omejuje njegove znanstvene dejavnosti. Že osem let povsem neovirano poučuje na celovski univerzi in mu je ta možnost gotovo odprta tudi v bodoče. Še več: ta njegova dejavnost je deležna priznanja in mu je univerza nameravala to še posebej izraziti s podelitvijo častnega naslova.

Tako se naravnost vsiljuje vtis, da pri sedanjem razburjanju sploh ne gre za koristi celovške univerze niti za pravice posameznega njenega učitelja in še zlasti ne za svobodo mišljenja in znanosti. Val ogorčenja in protestov, ki je zgrajen na prirojeni polresnici, se zdi vse preveč „narejen“ in na verodostojnosti še posebno zgubi, če obenem vidimo tudi dogajanje okoli filma „Vas ob meji“. Gotovo: gre

za dve različni stvari, gre za različna izhodišča in — vsaj navidezno — tudi za različne nagibe; toda v namenih in ciljih so te razlike zbrisane. V obeh primerih je videti isti sistem in v obeh primerih je ost naperjena proti tistim, ki določenim krogom v deželi niso po volji, ker se ne pustijo vpreči v njihov voz in se nočejo podrediti njihovemu mišljenju.

V luči teh dejstev pa vprašanja svobode mišljenja, umetnosti in znanosti — zlasti kakor jih postavljajo na Koroškem — izgledajo seveda precej drugače.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 11. avgusta 1983

Za 100 din dobite	16.00 šil.
Za 100 din plačate	20.00 šil.
Za 100 lir dobite	1.15 šil.
Za 100 lir plačate	1.24 šil.
Za 100 mark dobite	693.50 šil.
Za 100 mark plačate	709.80 šil.

OBIŠČITE NAS NA CELOVŠKEM SEJMU

V SPECIJALNI RESTAVRACIJI

Breznik

- kraški pršut
- pečena paprika
- specialitete na žaru
- morske ribe

priznana slovenska vina
šljivovica
Radenska mineralna voda